

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TERORISMUS V ČESKÉ REPUBLICCE

Autor práce: Josef Knížek DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2021

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

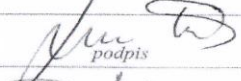

Jméno a příjmení studenta: Josef Knížek, DiS.
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: Příbram
Název bakalářské práce: Terorismus v České republice

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Terrorism in Czech republic

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.; 777 037 708; danics.stefan@polac.cz

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): prosinec 2020

Cíl bakalářské práce: Cílem BP v rámci teoretické části je objasnit minimální definici terorismu a jeho typologii. Autor provede analýzu české strategie boje proti terorismu a upozorní na aktuální protiteroristická opatření. V rámci empirického šetření se autor zaměří zejména na to, zda čeští občané vnímají terorismus jako globální bezpečnostní hrozbu nejen pro státy, ale i pro jejich občany.

Student: JOSEF KNÍŽEK, DiS.	4.12.20 datum	 podpis
Vedoucí práce: DOC. ING. DR. ŠTEFAN DANICS, PH.D.	4.12.20 datum	 podpis

Schvalují zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	9. 12. 2020 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	9. 12. 2020 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	11. 12. 2020 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého ÚKU— autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, a to panu doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KNÍŽEK, Josef. *Terorismus v České republice: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021. 61 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.

Klíčová slova: terorismus, terorismus v České republice, typologie terorismu, historie terorismu, měkké cíle, protiteroristická politika

BP zkoumá fenomén terorismu v České republice. V rámci teoretické části autor objasňuje úskalí při definování terorismu a nabízí možnou typologii terorismu. Nastiňuje stručnou genezi terorismu a zdůrazňuje atraktivnost měkkých cílů v současnosti pro teroristy. V neposlední řadě mapuje opatření vůči terorismu ze strany Evropské unie a České republiky. V rámci praktické části práce provádí autor empirické šetření, aby přiblížil vnímání terorismu jako bezpečnostní hrozby ze strany českých občanů. Empirické šetření je provedeno formou dotazníků, které autor řádně vyhodnocuje a formuluje závěry.

ABSTRACT

KNÍŽEK, Josef. *Terrorism in Czech Republic: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2021. 61 p. Supervisor: doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.

Key words: terrorism, terrorism in Czech Republic, types of terrorism, history of terrorism, soft targets, counterterrorism policy

This bachelor thesis focuses on the phenomenon of terrorism in the Czech Republic. In the theoretical part, the author clarifies the controversy with defining terrorism and offers a possible typology of terrorism. It outlines the brief genesis of terrorism and emphasizes the attractiveness of soft targets today for terrorists. Last but not least, It maps measures against terrorism by the European Union and the Czech Republic. In the practical part of the work, the author conducts an empirical investigation to approach the perception of terrorism as a security threat from Czech citizens. The empirical research is based on a questionnaire, which the author properly evaluates and formulates in the conclusions.

Obsah

Úvod.....	9
Cíl a metodika bakalářské práce	10
1 Definice terorismu.....	11
2 Typologie	17
2.1 Politický terorismus.....	17
2.2 Pravicový terorismus	17
2.3 Nacionálně separatistický terorismus	18
2.4 Levicový terorismus	19
2.5 Environmentální terorismus	20
2.6 Náboženský terorismus	20
2.7 Monotematický terorismus.....	22
2.8 Psychopatologický terorismus.....	22
2.9 Kriminální terorismus.....	22
3 Nástin geneze terorismu	24
3.1 Éra primitivního terorismu	24
3.2 Éra pokročilého terorismu	25
3.3 Éra moderního terorismu.....	27
3.4 Éra postmoderního terorismu	28
4 Měkké cíle.....	29
5 Protiteroristická politika.....	31
5.1 Protiteroristická politika v rámci EU.....	31
5.2 Protiteroristická politika ČR.....	32
6 Analýza dat.....	35
7 Diskuze.....	51
Závěr	53
Seznam použitých zdrojů	54

Seznam zkratek	58
Seznam tabulek a grafů	59
Přílohy	60

Úvod

Problematika bezpečnosti nás provází od nepaměti. Tak, jak se totiž vyvíjí lidstvo, mění se i hrozby a s tím související bezpečnost. Je nepochybné, že lidé sledují v médiích zprávy o aktuálním dění nejen v ČR, ale i ve světě. Řeší se koronavirová situace, projevy násilného nebo náboženského extremismu, teroristické útoky nebo přírodní katastrofy. Jako příklad extremismu v ČR lze uvést shromáždění organizovaná Milionem chviliek na protest proti výsledkům posledních parlamentních voleb. Na nich byla ve vystoupeních i známých osobností veřejného života zmiňována – kromě jiného - také velmi radikální řešení na změnu stavu ve společnosti včetně extrémně hrubých útoků na některé představitele státu i politických stran. Reakce veřejnosti byla rozporuplná, stejně jako v médiích, nicméně začala se prohlubovat určitá politická diferenciaci společnosti. Následně komunální politici svými činy, které přesahovaly do sféry zahraniční politiky státu, dále radikalizovali ovzduší mezi skupinami občanů bez viditelné reakce odpovědných státních činitelů. Již druhým rokem probíhá pandemie koronaviru. Opatření vlády na její likvidaci veřejnost hodnotí jako nesystémová. Značná omezení osobních svobod, spojená s ohrožením ekonomického postavení různých skupin obyvatelstva začínají se projevovat otevřenými projevy nespokojenosti. Za této situace docela dobře narůstají možnosti různých skupin zejména politického extremismu, které se snaží o zviditelnění a získání podpory občanů ať již jen pasivní nebo aktivní formou. Politici a veřejní činitelé neplněním povinností vůči občanům a neuváženými výroky, které dlouho působí na veřejné mínění, povzbuzují radikalismus, což je jen krůček od politického extremismu. Jako by si neuvědomovali, že jednou z hlavních možností boje proti němu je takový způsob plnění úkolů, který nezavdává odpůrcům příčiny k věrohodné propagandě. Od politického extremismu může být jen krůček k razantnějším formám a tím i k ohrožení vnitřní bezpečnosti státu. K tomu se uchylují politické strany nebo skupiny, které svého cíle nemohou dosáhnout politickou cestou – v minulosti např. IRA v Severním Irsku, ve Španělsku ETA, skupiny okolo Meinhofové, Frakce Rudé armády – RAF v Německu apod.

Při rešerši mě nejvíce zaujaly publikace od těchto autorů: Š. Danics, B. Píkna, E. Souleimanov, M. Mareš a O. Filipec. Jedná se jak o knihy, tak odborné články. Samozřejmě jsou využity i informace od Ministerstva vnitra ČR.

Cíl a metodika bakalářské práce

BP zkoumá fenomén terorismu v České republice. V rámci praktické části práce provádí autor empirické šetření, aby přiblížil vnímání terorismu jako bezpečnostní hrozby ze strany českých občanů. Vnímají lidé hrozbu terorismu jako reálnou nebo ji berou jako něco, co se jich samotných bezprostředně netýká? Zajímají se lidé vůbec o terorismus jako takový? To jsou další otázky, na které chce autor v této práci nalézt odpověď. Hypotéza této bakalářské práce, která je pro výzkum stěžejní, předpokládá, že obyvatelé České republiky o terorismu ví velmi málo a mají za to, že se jich tato problematika netýká. Autor si myslí, že aktuální dění, které se točí kolem Covid 19, zakrývá ostatní bezpečnostní hrozby.

K zodpovězení výzkumné otázky a potvrzení či vyvrácení hypotézy se autor rozhodl, že sběr dat provede prostřednictvím polostrukturovaného anonymního dotazníku, který bude umístěn na webu [survio.cz](https://www.surveymonkey.com), odkud ho bude dále sdílet prostřednictvím sociálních sítí a emailu tak, aby se dostal k co největší skupině lidí. Položky jsou strukturované na základní, které mají za úkol definovat respondent, a konkrétní k analyzované problematice. Výsledky budou interpretovány pomocí grafů a tabulek.

Dotazník je určen široké veřejnosti a je složen z otevřených i uzavřených položek, celkem jich je 19. První skupina otázek jsou kontaktní, tedy pro získání informace o státní příslušnosti pohlaví, věku, prostředí, kde respondent žije, pracovním zařazení a dokončeném vzdělání. Druhá skupina otázek je zaměřena na problematiku terorismu. Dotazník byl vytvořen a zveřejněn na webových stránkách www.surveymonkey.com a je v úvodu opatřen seznámením respondentů se zkoumaným tématem a informací o jeho anonymitě. K jeho šíření byla využita metoda sněhové koule. Data byla sbírána od 1. 3. 2021 do 20. 3. 2021. Odkaz na dotazník jsem sdílel skrz Facebook (messenger) a prostřednictvím emailu u přátel, kteří ho dále šířili u svých známých. Celkem bylo nasbíráno 100 dotazníků.

Zde přikládám internetový odkaz:

<https://www.surveymonkey.com/survey/d/V9O7W9U5W6M9G3G2T>

1 Definice terorismu

Terorismus, relativně nová disciplína v moderních mezinárodních vztazích (Makariusová 2019, str. 13). Terorismus je násilná metoda stará jako lidstvo samo, přičemž se k němu uchylují jednotlivci, skupiny i státy. Fenomén, který se neustále vyvíjí. Pojem, který zahrnuje nespočet dimenzí (Filipec 2017, str. 12). Jelikož neexistuje univerzální definice terorismu přijímaná na mezinárodní úrovni, různé země reagují na klasifikaci skupin jako teroristických organizací dle svých vlastních zájmů, což jim na jedné straně umožňuje být proti nim, ale v praxi je podporovat (Ganor 2018). S určitou politizací a nekonzistencí při snaze definovat terorismu se můžeme například setkat v seznamech teroristických organizací různých zemí. Někteří autoři uvádějí, že terorismus není sám o sobě ideologií či politickým hnutím, nýbrž taktikou či metodou používanou k dosažení nejrůznějších cílů. Mezi tyto cíle řadíme svržení politického režimu či státu a dosažení vlastních nacionalistických vizí, dále omezení nebo zastavení nějaké politiky, upozornění na určitý politický problém, dalším cílem je splnění teologických cílů, také k mocenskému boji přímo v samotném radikálním hnutí či mezi nimi navzájem, a jako poslední cíl uvádí podporu spřízněných radikálních skupin. *„Jakmile se potýkám s terorismem a partyzánskou válkou, implikace formulací našich termínů směřují k překročení hranic teoretických diskuzí (Danics 2008, str. 19).“*

Slovo „terorismus“ vychází z latinského *terrere* neboli hrozit, strašit či způsobovat hrůzu, čímž označujeme jak teoretickou úroveň politické doktríny, tak způsob reagování či postoje, a přípony – *ismus* (Smolík 2020, str. 17). S univerzální definicí slova terorismus se neseškáváme, a z toho důvodu podléhá subjektivnímu a emotivnímu chápání (Danics 2008, str. 18-19). Tento pojem je mnohovýznamový, vágní, obtížně uchopitelný a využíváný v různých oborech lidské činnosti a společenských vědách. Definice může tedy být mimoprávní, např. sociologická, kriminologická, kriminalistická, politologická apod., nebo právní (Jelínek 2017, str. 15).

Terorismus lze pojmovit jakožto metodu (pojatou v širším smyslu) prosazování zájmů. Často bývá spojován s konkrétními ideovými proudy. Ovšem v souvislosti s morální a amorální problematikou je důležité uvést – pro jednoho teroristu a pro druhého bojovníka za svobodu (Mareš 2005, str. 17). Typické je to pro militantní náboženské aktivisty, kteří ospravedlňují své činy transcendentním moralismem a zneužívají náboženství k politickým cílům (Danics 2009, str. 63). Většina organizací,

které jsou spojovány s terorismem, to odmítá. Aktivisté v Belfastu se popisovali jako „příslušníci polovojenských organizací“ a sikhský separatistický vůdce hnutí se přiklání k označení „militantní“. Jeden z mužů Al-Kajdy a jeden z vůdců Hamás mají obdobný názor, kdy oba zhodnotili, že slovo „terorista“ je „zmatené“ a nelze jej použít bez mnoha upřesnění (Danics 2008, str. 21).

Vymezit pojem terorismus se snažila řada autorů. Někteří rezignovali a popisují pouze charakteristické rysy. Jako minimální definice terorismu Ganor uvádí: „*úmyslné užití nebo hrozbu užití násilí proti civilistům nebo civilním cílům za účelem dosáhnout politických záměrů*“. Dále upřesňuje tři prvky, a to násilný aktivismus, s politickým záměrem a zacílení na civilní cíle – osoby nebo objekty. Laquer rozšiřuje Ganorovo pojetí na: „*nezákonný násilný aktivismus; s politickým, náboženským či ideologickým záměrem; zacílený na civilní cíle – osoby nebo objekty*“. Ovšem skepticky konstatuje, že snad jediná obecně přijatelná charakterizace by zahrnovala násilí či hrozby násilím (Danics 2014, str 24).

Mareš zmiňuje tři prvky, které dle Waldmanna platí pro klasický teroristický kalkul. První: „*Z násilného aktu nebo z veřejné hrozby jeho spáchání*“. Druhé: „*Je jím zamýšlena silná emocionální reakce (pocity strachu a hrůzy u nepřítele; „pozitivní“ emoce jako škodolibost, úleva, vnitřní souhlas u příznivců a sympatizantů)*“. Třetí: „*Jako důsledek těchto emocí směřují teroristické útoky k určitým reakcím jednání (zvláště na ukvapená, panikou diktovaná ochranná a odvetná opatření, ale též na aktivní výpomoc v bojovém úsilí)*“. Ten vyhrazuje terorismus jako útok proti státu (Mareš 2004, str. 21).

Giddens definuje terorismus jako jakýkoli čin nestátní organizace s cílem usmrtit nebo způsobit vážnou tělesnou újmu civilistům či lidem nezúčastněných v boji a vzbudit strach u obyvatel nebo přinutit vládu příp. mezinárodní organizaci k činnosti nebo nečinnosti v určité záležitosti (Giddens 2013, str. 974).

Makariusová uvádí: „*Terorismus je úmyslné, POLITICKY motivované použití násilí proti civilním cílům (i vojenským), jehož se dopustí NESTÁTNÍ (nebo utajovaní) aktéři zpravidla s cílem ovlivnit mínění veřejnosti* (Makariusová 2019, str. 18).“

Bezpečnostní informační služba (BIS) uvádí: „*Terorismus je násilná forma prosazování politických zájmů stoupenců určité radikální ideologie (politické,*

náboženské, nacionalistické, separatistické, ekologické a jiné), cílem násilností je zpravidla civilní obyvatelstvo (Bezpečnostní informační služba 2021).“

V rámci EU je terorismus vymezen v Rámcovém rozhodnutí o boji proti terorismu jako úmyslné jednání a to: *„útoky ohrožující lidský život s možným následkem smrti, útoky ohrožující tělesnou integritu člověka, únos nebo brání rukojmí, způsobení rozsáhlého poškození vládních nebo veřejných zařízení, dopravního systému, infrastruktury, včetně informačního systému, pevné plošiny na kontinentálním šelfu, veřejného místa nebo soukromého majetku, které může ohrozit lidské životy nebo vyústit ve značné hospodářské ztráty, zmocnění se letadla, lodi nebo jiných prostředků veřejné či nákladní dopravy, výroba, držení, získání, přeprava, dodání nebo užití zbraní, výbušnin nebo zbraní jaderných, biologických nebo chemických, jakož i výzkum a vývoj biologických a chemických zbraní, vypouštění nebezpečných látek, zakládání požárů, vyvolání povodní nebo zavinění výbuchů, jejichž důsledkem je ohrožení lidských životů, narušení nebo přerušování dodávek vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje, jehož důsledkem je ohrožení lidských životů, výhrůžky spácháním některého jednání (Rámcové rozhodnutí rady 2002).“* Ve vnitrostátních předpisech vymezené jako trestný čin, který může poškodit zemi, mezinárodní organizace, pokud se jedná o čin s cílem zastrašit obyvatelstvo, nebo protiprávně donutit vládu nebo mezinárodní organizace k určitému jednání, či destabilizovat až zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury státu či mezinárodní organizace (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2020).

Domácí i mezinárodní podněty jsou zpracovány do právního řádu České republiky, a to v paragrafu 311 a 312 trestního zákona (zákon č. 40/2009 Sb.). Definice teroristického útoku se nachází v části 2, hlavě IX, v kategorii trestné činy proti základům České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace, kde je stanovena jako: *„Kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost České republiky, narušit nebo zničit základní politickou, hospodářskou nebo sociální strukturu České republiky nebo mezinárodní organizace, závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit vládu nebo jiný orgán veřejné moci nebo mezinárodní organizaci, aby něco konala, opominula nebo trpěla,*

a) provede útok ohrožující život nebo zdraví člověka s cílem způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví,

b) zmocní se rukojmí nebo provede únos,

c) zničí nebo poškodí ve větší míře veřejné zařízení, dopravní nebo telekomunikační systém, včetně informačního systému, pevnou plošinu na pevninské mělčině, energetické, vodárenské, zdravotnické nebo jiné důležité zařízení, veřejné prostranství nebo majetek s cílem ohrozit tím lidské životy, bezpečnost uvedeného zařízení, systému nebo prostranství anebo vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,

d) naruší nebo přeruší dodávku vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje s cílem ohrozit tím lidské životy nebo vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,

e) zmocní se letadla, lodi nebo jiného prostředku osobní či nákladní dopravy nebo nad ním vykonává kontrolu, anebo zničí nebo vážně poškodí navigační zařízení nebo ve větším rozsahu zasahuje do jeho provozu nebo sdělí důležitou nepravdivou informaci, čímž ohrozí život nebo zdraví lidí, bezpečnost takového dopravního prostředku anebo vydá majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu,

f) nedovoleně vyrábí nebo jinak získá, převádí, dováží, přepravuje, vyváží či jinak dodává nebo užije výbušninu, jadernou, biologickou, chemickou nebo jinou zbraň, anebo provádí nedovolený výzkum a vývoj jaderné, biologické, chemické nebo jiné zbraně nebo bojového prostředku nebo výbušniny zakázané zákonem nebo mezinárodní smlouvou, nebo

g) vydá lidi v obecné nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že způsobí požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, nebo takové obecné nebezpečí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění, bude potrestán odnětím svobody na pět až patnáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2020).“

Dále je snaha terorismus přiblížit pomocí toho, co není. Hlavní aktéři klasické války jsou státy či koalice, které přijímají zásadní rozhodnutí, jejich armády, které plní ochranný charakter, a také jejich obyvatelstvo, které je možno částečně mobilizovat, ale především nese ekonomickou zátěž. Při teroristickém útoku je stát i obyvatelstvo postaveno do pasivní role. Stát je napadený a vydíráný a obyvatelstvo manipulováno

pomocí veřejného mínění vyvolávajícího reakci dle zájmů a cílů teroristů, čímž se stávají jedinými aktivními aktéry. Jejich cílem je například strhnout pozornost, vyvolat strach, destabilizovat stát, jeho důvěryhodnost a autoritu nebo způsobit změnu politiky (Eichler 2007, str. 143–144).

Dále dochází ke srovnání s pojmy jako guerillový boj, organizovaný zločin a narkoterorismus. Termín guerilla pochází ze španělštiny a překládá se jako „malá válka“. Značná odlišnost od terorismu je v modu operandi. Pro guerillu jsou typické přepadové skupiny, nástrahy a léčky, kdy využívají znalost teritoria, jejichž cílem je často vojenský personál či nesympatizující skupiny obyvatel. Terorismus nepodléhá teritoriálnímu vymezení, nejčastěji útočí na civilní cíle a často se jedná o aktéry v počtu méně než deset osob. Organizovaný zločin páchá kriminální činnost jako praní špinavých peněz, obchod s lidmi, loupeže, pašování zboží a drog. Jejich hlavním motivem je zisk peněz, zatímco terorismus je motivován politicky. Dnes se často setkáváme s propojením organizovaného zločinu s terorismem. Tuto kooperaci přibližujeme pojmem narkoterorismus. Toto propojení násilných činností je typické až pro 21. století. Makariusová ho definuje jako: *„Jednotlivci a skupiny jednotlivců vystupující radikálně za účelem naplňování politických motivů, přičemž nástrojem jejich aktivity je přímá či nepřímá kultivace, přeprava, distribuce nebo prodej narkotik (Makariusová 2019, str. 52).“* Mezi skupiny, které sem řadíme je FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Columbia – Revoluční ozbrojené síly Kolumbie). Jedná se o jednu z nejstarších a nejvýznamnějších organizací. Ta operuje na území severní části Jižní Ameriky v Kolumbii. Věnuje se pěstování a obchodu s kokou, výrobě a pašování kokainu a jejím motivem je odboj proti domácí vládě. Ovšem tato teroristicko-gerillová skupina není v oblasti amerického kontinentu jedinou. Dnešním velmi nebezpečným regionem je Mexiko, a to především díky neschopnosti udržet pořádek a bezpečí pomocí centrální moci. Další region, pro který je typický narkoterorismus, je afghánsko-pákistánské pomezí s rozlehlými plantážemi opia, z kterého vzniká heroin, nebo oblast Zlatého trojúhelníku na hranicích Laosu, Kambodže a hlavně Thajska. Mezi novodobou hrozbu stejně jako narkoterorismus řadíme homegrown. Oba tyto pojmy jsou závažné bezpečnostní hrozby typické pro určité území. Homegrown je výsledkem i následkem radikalizačního procesu. Tento nový pojem Makariusová charakterizuje jako útok, který je vykonán na území evropského státu, kde se budoucí radikál narodil, vyrostl a kde prošel vzdělávacími instituty, ale svým původem nepochází z evropské země, jejíž má občanství. Jedná se o potomka druhé či třetí generace přistěhovalých

muslimů. Jeho útok je motivován radikálním islámským politickým hnutím. Jako příklad je zde uveden útok z roku 2005, který se odehrál v Londýně, kdy zaútočili mladí Britové narození v Británii s neevropským původem. Současný terorismus v sobě propojuje hluboké historické konsekvence vývoje radikální islamské ideologie. Příkladem tohoto uskupení s teroristickou činností je zejména hnutí Al-Kajda (Makariusová 2019, str. 37–68).

2 Typologie

Na terorismus lze nahlížet z mnoha perspektiv, což má za následek nejrůznější typy podle předem zvolených kritérií. Dle původu či aktérů můžeme rozlišit státní, nestátní a individuální terorismus. Dále může být jak represivní (státní), tak subversivní (protistátní). Dle rozsahu činnosti na mezinárodní a národní/lokální. Dle povahy cílů na státem podporovaný a terorismus protistátní. Také lze řešit rozdíl mezi konvenčním a nekonvenčním terorismem (Smolík 2020, str. 34–36).

Ministerstvo vnitra ČR rozdělilo terorismus na kriminální, patologický a politická (resp. ideologický). Kriminální terorismus – jejich akce jsou provedené primárně za účelem získání osobních materiálních výhod. Patologický – jejich akce jsou provedené kvůli psychickému sebeuspokojení. Politický – ultralevicový, ultrapravicový, etnický, náboženský, enviromentální, vigilantistický (jde o „právo a pořádek“ řadí se sem latinskoamerické „černé brigády“), „single-issue“ terorismus (jednopoložkový – například proti potratům) (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2009).

Dělením dle motivace se zabýval Filipec. Ten provedl následující kategorizaci: politický terorismus, pravicový terorismus, nacionálněseparatistický terorismus, levicový terorismus, enviromentální terorismus, náboženský terorismus, monotematický terorismus, psychopatologický terorismus a kriminální terorismus (Filipec 2017, str. 25–29).

2.1 Politický terorismus

V jeho pozadí stojí ideologie či politický program, ke kterému má teroristický čin dopomoci. Z ideologického hlediska ho lze rozdělit na pravicový a levicový. Pravicový se opírá o nacismus, fašismus i o ultrakonzervativní terorismus. Pod levicový řadíme komunistický či anarchistický terorismus. Mezi pravo-levá politická spektra lze zařadit všechny formy politického terorismu. Problematika tohoto spektra tkví v tom, že se některé projevy mohou vzájemně překrývat.

2.2 Pravicový terorismus

Jedná se o hodnotově pestrý proud, do něhož řadíme (neo)fašismus, (neo)nacismus, rasově motivované útoky, xenofobie, antikomunismus... Často jde o skupiny vymezující se proti národnostním a rasovým menšinám, jejichž úsilí málokdy vyústí v

organizované teroristické útoky. Ovšem pokud to vyvrcholí, nazýváme tento jev „domácí terorismus“ (homegrown terrorism). Nejčastěji se s ním setkáme v rozdělených společnostech s velkými komunitami přistěhovalců, kde dochází ke střetu hodnot (Filipec 2017, str. 25–29).

Ultraprava je v ČR spíše militantního rázu. I se pokusila o vybudování teroristických struktur. Jejich útoky jsou většinou neplánované a směřují především k zavraždění obětí (Romové, přistěhovalci, Židé...). Nejčastěji využívají prosté fyzické síly, improvizované ruční zbraně (baseballové hole) či bodné zbraně (Mareš 2005, str. 157).

V červenci 2011 na ostrově Utøya v Norsku Anders Breivik zabil při bombovém útoku a následné střelbě 77 lidí. Breivik volá po deportaci muslimů z Evropy, ostře vystupuje proti islámu, kulturnímu marxismu a feminizmu.

V roce 2016 v Mnichově mladý 18letý Němec íránského původu zastřelil devět lidí, a to pouze přistěhovalce, a při tom na ně nadával a vykřikoval, že je Němec (Filipec 2017, str. 25–29).

Za rok 2019 členské státy EU nahlásily šest dokončených, neúspěšných nebo zmařených útoků (Europol 2020, str. 64).

2.3 Nacionálně separatistický terorismus

Jedná se o výraznou formu pravicového terorismu, který je motivovaný nacionalismem a bojem za sebeurčení národa. V určitých zemích má ovšem levicovou konotaci (Palestina, Peru či Španělsko). Dochází k legitimaci terorismu jako „národně osvobozenického boje“ proti nadvládě a útisku centrální vládou. Zároveň se snaží o samostatnost a nezávislost území. V rámci Evropy jde o Baskicko a Katalánsko v případě Španělska nebo o Severní Irsko v případě Velké Británie.

Francie se musela potýkat s terorismem ze strany Front de Libération Nationale (FLN) bojující za nezávislost Alžírka v polovině 20. století. Stoupenci FLN útočili na policejní i vojenské cíle, ženy umísťovaly bomby do mléčných barů a kaváren, stříleli z aut v evropské části Alžíru. Při útocích zahynulo mnoho francouzských občanů, což v konečném důsledku přispělo k podpoření nezávislosti Alžírka. Ovšem FLN nebyl jediný problém pro Francii. Fronta národního osvobození Korsiky prostřednictvím bombových a zbrojených útoků požadovala nezávislost a za tímto účelem vykrádala

banky a vybírala „revoluční daně“. Tato militantní skupina fungovala od roku 1976 až do roku 2014, kdy vyhlásilo konec ozbrojeného boje. Do roku 2000 stihla povraždit 17 lidí.

Organizace pro osvobození Palestiny (PLO) je rozsáhlá a její aktivity spadají až do roku 1964, kdy byl její cíl osvobození Palestiny ozbrojeným bojem. V současnosti zastřešuje organizace různých militantních, profesních i studentských organizací včetně např. palestinského osvobozeneckého hnutí Fatah, Lidové fronty pro osvobození Palestiny nebo Demokratické fronty pro osvobození Palestiny. Jako nejhorší útok v režii PLO a Fatahu je tzv. „masakr na pobřežní cestě“ z roku 1978, při kterém výbuch zabil 35 Izraelců, včetně 13 dětí (Filipec 2017, str.29–33).

Většina útoků spadajících do nacionálního terorismu z roku 2019 se uskutečnila v souvislosti s disidentskými republikánskými skupinami v Severním Irsku (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2020).

2.4 Levicový terorismus

Jedná se o poměrně ideově široký terorismus. Ovšem hlavní proud naplňuje myšlenky Karla Marxe a Vladimíra Iljiče Lenina a je spojován s revolučními hodnotami a snahou svrhnout kapitalistický režim, kdy se vyhrazují vůči tržnímu hospodářství a demokracii. Násilné činy ospravedlňují ve jménu revoluce a budování nového, lepšího společenského zřízení. Tato motivace se stala jednou z nejvýznamnějších ve 20. století, která se vyskytla například v Německu, Francii, Belgii, Itálii, Latinské Americe či v Indii.

Značný nárůst levicového terorismu je spojován s nástupem studené války. Sovětský svaz a státy východního bloku šířily marxisticko-leninské ideologie. Největší pozornost upoutala Frakce Rudé armády (RAF), která do konce 90. let provedla desítky teroristických útoků v řadě zemí západní Evropy.

Po roce 1989 projevy ultralevicového terorismu nebyly nijak významné. Pokud by došlo k nějakému teroristickému aktu, byl by okruh pachatelů omezen na jednotlivce či malé skupiny (Mareš 2005, str. 103).

2.5 Environmentální terorismus

Jedná se o specifickou formu levicového terorismu, která je zaměřena na ochranu životního prostředí. Cílem byly těžařské společnosti narušující životní prostředí. Akce těchto skupin spíše připomínaly vandalské útoky zaměřené na zničení techniky, kdy sypaly písek do nádrží buldozerů, propichovaly pneumatiky či nechaly zarůst kovové předměty do stromů za účelem zranění lesníků.

S ekoterorismem jsme se setkali především v Kanadě. Skupiny jako Militantní úderné síly přímé akce nebo Milice práv zvířat lavírovaly mezi vandalismem a terorismem.

Nejaktivnější skupina, která se objevila v ČR, je česká sekce Animal Liberation Front (ALF – Fronta za osvobození zvířat). Ta je především zaměřena na ochranu zvířat. Nejvýznamnějším cílem ALF v ČR byl Biotest s.r.o., který provádí testy na biologických systémech. Například v noci 28. 3. 2002 v Pardubicích byla firmě zničena část majetku, odcizeno devět počítačů a barvou postříkaná elektronická zařízení, čímž prý vznikla škoda přes 2 000 000 Kč. Přestože ALF již realizovala nějaké útoky, jejich efektivita není příliš velká (Biotest nebyl zásadněji ovlivněn, drezura zvířat v té době ještě pokračovala...). Je nepravděpodobné, že by ALF realizovala masivnější kampaň, jelikož mají omezený počet lidí (Mareš 2005, str. 308). Nicméně v listopadu 2020 prošla senátem novela zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, která ukončuje drezury divokých druhů zvířat v cirkusech (Enviweb 2020).

2.6 Náboženský terorismus

Lze rozdělit na terorismus fundamentalistický a eschatologický. Terorismus fundamentalistický je významnější, zpravidla usilující o inkorporaci náboženství do státních vrstev či náboženskou odplatu. Ten můžeme dělit ještě na křesťanský, židovský či islámský.

Islámský terorismus představuje závažnou hrozbu pro celý svět včetně ČR. V rámci vývoje tohoto fenoménu je potřeba hodnotit závažnost hrozby v kontextu celkového nepřátelství militantních muslimů k západnímu světu. Na ČR se vztahuje fatva k náboženskému boji světové islámské fronty i tálibánských učenců (Mareš 2005, str 247).

V současnosti dominují informace o terorismu islamistickém. Ten vychází z radikálních principů saláfismu a wahhábismu usilujících o návrat k čistému islámu s cílem obnovit chalífát, jehož vládce bude vládnout pomocí islámských norem a principů. K dosažení cíle využívají radikální interpretaci Koránu, který pojímá džihád jako svatou válku proti nevěřícím. Radikalisté nerozlišují mezi vojenskými a civilními cíli, ozbrojenými či neozbrojenými, a ani mezi ženami a dětmi (Slepecký 2019, str. 8–9). Ovšem džihád lze vyložit ve čtyřech rovinách, které si muslimové mohou zvolit. Jako první je džihád srdcem, tedy neustálé prohlubování osobní zbožnosti. Dále džihád jazykem. Ten podporuje šíření misijních činností. Džihád rukou znamená záslužnou a charitativní činnost. Jako poslední je džihád mečem ve smyslu šíření islámu různými podobami násilí. Tento výklad je využíván k ospravedlnění terorismu proti nepřátelům islámu (Mareš 2005, str. 248).

Jednotlivé organizace mají jiné cíle. Zatímco Hamás bojuje proti Izraeli, Al-Kajda chce sjednotit islámský svět, obnovit chalífát, osvobodit od zahraničních okupantů a nevěřících. Islámský stát tvoří zastřešující organizaci pro 26 jiných džihádistických skupin, které operují v Africe a Asii. Al-Kajda i Islámský stát jsou organizací na globální úrovni, čímž se staly zásadní výzvou pro globální bezpečnost (Filipec 2017, str. 33–40). Islámský radikalismus je v současnosti velmi sledovaný fenomén, čímž je výrazným rizikem prakticky pro celý svět. Jeho nebezpečí tkví zejména v protidemokratickém nasměrování, umu využít dezinformace a protispolečenských nálad a k přesvědčení jednotlivce o správnosti jejich cílů (Slepecký 2019, str. 8–9).

Za rok 2019 se v EU uskutečnilo sedm džihádistických teroristických útoků (včetně nepovedených), ty měly za následek smrt 10 lidí a 26 jich zranily (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2020).

V květnu 2020 byl odsouzen bývalý pražský imám Samer Shehadeh za pomoc k účasti na teroristické skupině a financování terorismu. Má si odpykat deset let ve vězení. Při hlavním líčení uvedl, že pro něj rozhodnutí českých soudů není důležité, neb nesoudí dle islámského práva šaría. Dále při vynášení rozsudku odmítl povstat, což odůvodnil tím, že nerespektuje legislativu ČR (EuroZprávy.cz 2020).

2.7 Monotematický terorismus

Jedná se spíše o reálné a účelové následky, jejichž impulzem je přesvědčení o morálním úpadku společnosti. Hájí se jednoúčelový zájem, často se jedná o boj proti potratům, homosexualitě či o ochranu přírody.

2.8 Psychopatologický terorismus

Tento typ terorismu není páchan z politického přesvědčení, nýbrž z duševní potřeby nemocného jedince, které to uspokojuje. Proč tomu tak je, se zcela nedaří podložit. Existuje řada teorií a přístupů, ovšem nemůžou sloužit jakožto univerzální model. Přesto existuje rozlišení psychopatologického terorismu, kdy se může jednat o čin z pomsty proti širšímu publiku s účelem ho zastrašit, chtít stát se slavným a získat uznání, mít radost z vlastní schopnosti šířit hrůzu a jako poslední je psychická nemoc. Například při masakru na střední škole v Columbine se Eric Harris a Dylan Klebold rozhodli pozabíjet své spolužáky jen tak pro radost (Filipec 2017, str. 44–47).

V ČR se lze setkat s různými případy psychopatologického terorismu. Příkladem jsou třeba anonymní oznámení o uložení bomb. Nejzávažnější jsou výhružky směřované do nemocnic, letišť či obchodních řetězců, kde by případný zmatek mohl způsobit katastrofu. Některé aktivity teroristů slouží k umocnění atmosféry strachu vyvolaného jiným útokem. V ČR v roce 2001 se jedná o práškovou psychózu po antraxových útocích v USA, kdy různým lidem došel dopis s bílým práškem či byl rozsypan na veřejném prostranství. Naštěstí to byl pouze žert a nejednalo se o žádné chemikálie. Jako další známý psychopatologický terorismus lze označit pokus z roku 1997. Bohumil Šola chtěl spáchat masovou vraždu spojenou s demonstrativní sebevraždou. Do lázní v kufru propašoval výbušný systém, který zdemoloval objekt, zranil 20 lidí a usmrtil pouze pachatele (Mareš 2005, str. 364).

2.9 Kriminální terorismus

Stejně jako u psychopatologického terorismu, chybí zde politický či náboženský motiv. Cílem kriminálního terorismu je zisk. K jeho dosažení se nejvíce využívá organizovaný zločin. Doprovodným prvkem je například výroba a distribuce drog (narkoterorismus). Ta se stala významnou sekundární aktivitou při činnosti některých teroristických skupin jako je Al-Kajda či hnutí Tálibán (Filipec 2017, str. 44–47).

V ČR bylo relativně populární vyděračství, ale činnost policie a justice v této oblasti lze hodnotit jako úspěšnou a nejspíš dokázala tento trend zastavit. Celkové aktivity zločinců a organizovaného zločinu mohou vyvolat strach ve veřejnosti, což může usnadnit působení kriminálního terorismu, ovšem zároveň vyvolává silný společenský tlak na politiky k boji proti kriminalitě (Mareš 2005, str. 352).

3 Nástin geneze terorismu

Jev, který proniká do mnoha dimenzí, jako je například bezpečnost, politika a ekonomie, zároveň má psychologický, právní či kulturní rozměr. Dále vstupuje do společenského života a se stává významným fenoménem 21. století (Filipec 2017, str. 6). Terorismus, pojem, který se vryl do lidské paměti především dne 11. září 2001, kdy svět v přímém přenosu sledoval jeho ničivou sílu. Jednalo se o největší teroristický útok všech dob, který byl podniknut radikálními islamisty z organizace Al-Kajda. Útok provedlo 19 únosců čtyř letadel, s kterými chtěli narazit do různých cílů na území USA. Dvě z nich naletěla do mrakodrapových věží Světového obchodního centra v New Yorku, které se následně zhroutily. Třetí narazilo do budovy Pentagonu ve Washingtonu DC. Čtvrté svého cíle nedosáhlo, únosci po napadení pasažéry nezvládli pilotáž a letadlo se zřítilo ve Virginii. Celkem zahynulo 2947 lidí (nepočítaje 19 únosců) (Čejka 2007, str. 13).

Ovšem terorismus není nový jev, má svou dlouhou historii plnou strategií, taktik a trendů. Často staré jevy, jako terorismus či námořní pirátství, nabývají pod vlivem modernizace nových charakteristik. V 90. letech 20. století byl terorismus považován za riziko, nikoliv za hrozbu, to se zlomilo až ve druhé polovině minulého desetiletí, v němž došlo k prvním teroristickým útokům s desítkami mrtvých, stovkami zraněných a s velkými materiálními škodami (Smolík 2020, str. 11).

Dle Filipce dělíme historický vývoj terorismu do čtyř částí, kdy nejde o čisté chronologické řazení, ale spíše o gradualistické pojetí.

3.1 Éra primitivního terorismu

Jako první je éra primitivního terorismu. Typicky docházelo ke sporu s vládnoucími mocnáři. Jednalo se o útoky geograficky izolované, při kterých bylo využito jednoduchých zbraní (Filipec 2017, str. 49–52). V prvním století našeho letopočtu se setkáme se židovskou nábožensko-politickou skupinou zealotů–sikariů, která existovala několik desítek let. Když Římané okupovali Blízký východ, nejenomže vraždili je, ale i jejich sympatizanty pomocí dýk, které se nazývaly „sica“. Kruté vraždy páchali na veřejnosti. Neštíteli se před zraky nevinných občanů podříznout hrdlo viníkům. Jejich aktivity, neprozíravost a krutost vedly k porážce a zároveň i ke katastrofě pro židovský lid (Souleimanov 2006, str. 66–67).

Jako další skupinu Filipec uvádí chárídžovce, kteří působili v oblasti Arabského poloostrova od roku 657 a prosazovali přísné dodržování zásad jak náboženských, tak morálních, spolu se silně rovnostářským učením. Zabíjeli i celé rodiny odpůrců a prosluli vraždami významných vůdců, jako byl čtvrtý chalífa Alí (Filipec 2017, str. 51).

Známa byla i fanatická vražedná sekta asasínů, muslimů, kteří operovali mezi 11. a 13. stoletím v oblasti Perského zálivu. Jelikož jich nikdy nebylo mnoho, nemohli se postavit svým nepřátelům v otevření bitvě. Proto vyvinuli metodu boje, díky níž se proslavili. Jejich typickou zbraní se stala dýka (Kolektiv autorů 2001, str. 36). Vraždili politiky a kleriky, kteří odmítali přejít na asasíny uznávanou víru islámu. Hlavním cílem a posláním bylo šíření jejich víry. Tomu, jenž padl při vykonávání své povinnosti, byl slibován okamžitý vstup do ráje. Potíže s asasíny nabyly takového rozsahu, že jsou spjaty s historickým paradoxem, kdy ostatní muslimové, kteří se báli mongolských nájezdníků, jim byli nakonec vděční za vyhlazení asasínů (Souleimanov 2006, str. 68).

Toť jsou nejznámější aktéři v této éře. Nicméně zmíním zde terorismus vládců, kteří se uchýlovali k represivním opatřením vůči nějaké skupině, a teror ze strany církve, která prostřednictvím inkvizice zastrašovala obyvatelstvo a upevňovala si tím moc. Až Francouzská revoluce a s ní spojovaný jakobínský teror, při kterém se změnila intenzita teroru, jeho rozsah a využití státních struktur, představuje milník pro období primitivního terorismu a předznamenával počátek nové éry.

3.2 Éra pokročilého terorismu

Dalším je éra pokročilého terorismu. S touto dobou je spojováno užití palných zbraní, střelného prachu a jednoduchých třaskavin a zároveň i zřetelné rozdělení státního a protistátního terorismu. Vzhledem k rozdílnému vývoji civilizovaných společností a technologií nelze vymezit časový úsek pro toto období. Do vývoje zasáhl střelný prach, který byl objeven v 9. století v Číně, ale do Evropy se dostal až ve 13. století. Přinesl nové možnosti středověkým teroristům. Ovšem perspektivnějším vynálezem byl dynamit, především pro svou dostupnost a jednoduchost, což bylo výhodou pro organizace od 70. let 19. století.

V Irsku to vedlo k „dynamitové válce“, v níž Irské republikánské bratrstvo útočilo na stanice vlaku, metra, radnice a veřejná prostranství v Londýně, Manchesteru a Liverpoolu. Ve Spojených státech začala „éra dynamitového terorismu“ poté, co neznámý anarchista vhodil do davu dynamit a usmrtil sedm osob. V Rusku organizace

Narodnaja volja (Svoboda lidu) bojovala za zrušení samoděržaví, svobodu tisku, projevu či volební právo pomocí bomb. Nejvýznamnějším atentátem bylo zavraždění cara Alexandra II. v roce 1881, při kterém první útočník bombou zničil carův kočár a druhý pachatel polské národnosti zabil cara. Při atentátu vrah panovníka zemřel a stal se tak prvním mezinárodním sebevražedným atentátníkem. V celém Rusku byly bomby a revolvery používány proti policistům, vládním představitelům i při vykrádání bank. Do desátých let 20. století se jedná především o anarchistické teroristy. (Filipec 2017, str. 52–53).

Rozvoj technologií, jako byl telegraf, železnice či média, pomáhal rychleji šířit myšlenky radikálů a ovlivňovat veřejné mínění. V Evropě teroristickým útokům podlehl například francouzský prezident Sardi Carnot, španělský předseda vlády Antonio Canovas či italský král Umberto I. V Americe v roce 1901 byl spáchán úspěšný útok na prezidenta Wiliama McKinleyho (Souleimanov 2006, str. 71). Pomyslnou třešničkou na dortu byl atentát na následovníka rakouského trůnu, Františka Ferdinanda d'Este, který vedl k tragédii v podobě první světové války. V meziválečném období se setkáme i s atentátem na našem území. V roce 1923 byl zavražděn ministr financí Alois Rašín mladým anarchokomunistou Josefem Šoupalem. Významným aktem na evropské scéně byl teroristický útok v Marseille, při kterém ustašovci a Vnitřní makedonská revoluční organizace zavraždili v roce 1934 Alexandra I. Karadordeviće, druhého krále Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, a francouzského ministra zahraničí Louise Barthoua. Dále se v meziválečném období oživil státní terorismus. S tím se setkáme například v sovětském Rusku, v Musolliniho Itálii či v nacistickém Německu. Docházelo k úpadku demokracie a nepřítelem se stal stát samotný.

Druhá světová válka dovršila státní teror proti vybraným skupinám obyvatel. Tehdy dosáhl nejvyšší možné intenzity a brutality, konečné řešení stálo život nejméně šesti milionů židů a milionů dalších obětí. Koncentrační tábory a plynové komory spolu s plánem vyhladit národy tak můžeme brát jako nejvyšší dosaženou míru státního terorismu. V síti sovětských gulagů bylo postupně vězněno mezi 20 až 28,7 miliony lidí a z toho možná sedm milionů bylo popraveno. V důsledku Stalinovy politiky zemřelo hladem mezi sedmi až deseti miliony Ukrajinců (Filipec 2017, str. 52–57). V průběhu druhé světové války docházelo k nevídaným krutostem na okupovaných územích. Odveta okupantů byla vždy desetkrát nebo stokrát horší než vlastní čin, který způsobil příslušník hnutí odporu. Například za atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha byla zničena česká vesnice Lidice, všichni muži byli zastřeleni, ženy poslány

do koncentračních táborů, děti zčásti zplynovány a zčásti odvedeny na převýchovu do Německa. Celkem zemřelo 1300 civilistů (Kolektiv autorů 2001, str. 75–76). „*Systematická likvidace obyvatelstva se uskutečňovala s cílem naplnění politické ideologie, a byla tedy aktem politicky motivovaným (Filipec 2017, str. 55–56).*“

3.3 Éra moderního terorismu

Dále pokračuje éra moderního terorismu. Ta odpovídá druhé polovině 20. století, a tedy úzce souvisí se studenou válkou. Na vzestupu je využití sebevrahů při útocích. V průběhu války se také setřely rozdíly mezi muži a ženami. První sebevražedné útoky spáchané ženami byly v roce 1985 v jižním Libanonu, kdy auta naložené trhavinami najely do izraelských vojáků. Nejznámější teroristkou je Wafa Idris, která v Jeruzalému odpálila desetikilogramovou nálož ukrytou v batohu, čímž usmrtila jednoho člověka a zranila dalších sto. Za rusko-čečenské války a při následné okupaci se objevil fenomén tzv. černých vdov. Jednalo se o ženy, které se v důsledku smrti rodinných příslušníků ocitly ve velmi těžké situaci či samy byly obětí násilí. Toto něžné pohlaví brutálně zaútočilo na divadlo Dubrovka a na školu v Beslanu.

Dominantním trendem tohoto období byl politicky motivovaný a etnicko-separatistický terorismus. Mezi důležité až rozhodující okamžiky patří teroristické akce skupiny Černé září. Tato organizace je odnoží Fatahu, ozbrojeného křídla Organizace pro osvobození Palestiny, a vznikla v roce 1971. Na svědomí má vraždu jordánského premiéra, únos letadla letu 572 letícího z Vídně do Tel Avivu a zabití 11 izraelských sportovců během mnichovské olympiády v září 1972. Tento útok v Mnichově dal podnět pro zesílení bezpečnostní spolupráce států, pro vznik protiteroristických jednotek, nových institucí pro boj s terorismem a vzbudil široký zájem o studium tohoto fenoménu.

Moderní terorismus využíval i útoky na dopravní prostředky, především na letadla či vlaky. V roce 1976 unesla Organizace pro osvobození Palestiny a Revoluční buňka z Německa letadlo letící z Tel Avivu, pouze díky zásahu izraelského komanda přežilo 102 ze 105 zajatců. V roce 1994 unesla Ozbrojená islámská skupina let 8969 společnosti Air France a měla v plánu zaútočit na Eiffelovu věž. Naštěstí se jim nepodařilo odletět z Marseille, kde došlo k osvobození letadla. 80. léta byla poměrně stabilní, co se počtu útoků týče. Zato v 90. letech přichází útlum a nahrazení levicového terorismu terorismem náboženským. Tato změna je nejspíše dána rozpadem Sovětského

svazu a změnami politického prostředí ve světě. Od roku 2003 přichází nová vlna především v oblasti Blízkého východu (Filipec 2017, str.57–66).

3.4 Éra postmoderního terorismu

Jako mezník lze označit dvě události. Při první z nich v roce 1995 v tokijském metru došlo k prvnímu užití nervově paralytické látky, sarinu, který si teroristé sami vyrobili. Ta druhá je z 11. září 2001 a Filipec uvedl hned čtyři důvody, proč je tato událost příhodnějším mezníkem. Prvním důvodem je fakt, že teroristé provedli vysoce koordinovanou akci se značnou mírou specializace všech zúčastněných aktérů. Za druhé útok zavinil vysoké počty mrtvých a rozsáhlé ekonomické ztráty. Jako třetí je využití civilního prostředku. A posledním důvodem je síla médií, protože celý průběh byl vysílán živě prakticky do celého světa. Nelze opomenout, že při tomto jednom útoku byli zabiti občané 44 národností z pěti kontinentů. Charakteristickým jevem této éry je sebevražedný terorismus. V 80. letech se jednalo o tři sebevražedné útoky ročně, v 90. letech o deset a markantní nárůst přišel mezi zářím 2001 a invazí do Iráku. Do roku 2003 jich proběhlo 350, v letech 2004 až 2009 došlo k 1500 útokům (Filipec 2017, str.57–66).

Po září 2001 proběhla další vlna teroristických útoků, ke kterým se přihlásila Al-Kajda sama, případně byla inspirací pro další organizace. Například Džamá islámijá, organizace napojená na Al-Kajdu, v roce 2002 pomocí bomb vyrobených z chlorečnanu draselného na Bali usmrtila přes 200 osob. Dále se jí připisují bombový útok na hotel Marriot v Jakartě, na australskou ambasádu či druhý pokus na Bali v roce 2005. V roce 2004 Marocká islámská bojová skupina, taktéž napojená na Al-Kajdu, připravila o život 191 lidí při bombovém útoku v Madridu. Další rok při sebevražedné misi v Londýně zemřelo 56 lidí a více než 700 jich bylo zraněno. Tři teroristé odpálili své bomby z peroxidů acetonu ve vlacích a jeden v autobuse. Tato událost rozvířila diskuzi v oblasti neúspěšnosti integrace cizinců a jejich možného napojení na terorismus (Filipec 2017, str.57–66).

4 Měkké cíle

Dnešním trendem teroristických útoků je uchýlování se k veřejným cílům, které nejsou dostatečně chráněny. Objekty členíme na měkké cíle a tvrdé cíle. Mezi tvrdé patří dobře chráněné a střežené objekty, jako jsou některé státní budovy, zařízení vojenských a bezpečnostních složek. Termín měkké cíle označuje místo s vysokou koncentrací osob a nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům, čímž se stává potenciálním cílem teroristického útoku. Pro stát je silně limitující z praktického hlediska zabezpečit všechny měkké cíle. Některé z nich se samy zvládnou zabezpečit lépe, jelikož k tomu mají více prostředků – znalost prostředí, kontakt s ním, přítomnost lidí na místě, ale i finanční zajištění.

Řadíme sem: školská zařízení, koleje, menzy, knihovny, církevní památky a místa určená k uctívání, nákupní centra, komunitní centra, tržiště, obchodní komplexy, kina, divadla, koncertní sály, zábavní centra, shromáždění, průvody, demonstrace, bary, kluby, diskotéky, restaurace, hotely, parky a náměstí, turistické památky a zajímavosti, muzea, galerie, sportovní haly a stadióny, významné dopravní uzly, vlaková a autobusová nádraží, letištní terminály, nemocnice, polikliniky a další zdravotnická zařízení, veřejná shromáždění, průvody, poutě, kulturní, sportovní, náboženské a další akce. Školská zařízení jsou mimořádně zranitelná vzhledem k hodnotě, jakou děti představují pro celou společnost, a proto je u nich potřeba specifický bezpečnostní přístup. Útok na takováto zařízení je vnímán jako jeden z nejhorších (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2016). Příkladem toho je incident z října 2014, kdy po napadení psychicky narušenou ženou zemřel žák střední školy ve Žďáru nad Sázavou. Krátce po této události začali zřizovatelé škol klást větší důraz na jejich zabezpečení. Celostátní projekt zaměřený na prevenci útoku ve školách začal fungovat v roce 2016. Proti vniknutí agresora školy zavedly různá bezpečnostní opatření, jako např. čipový systém přes vstupní turnikety nebo detailní organizační systém (Kratochvílová 2018).

Druhou největší tragédií na území ČR byla střelba v ostravské nemocnici v prosinci 2019, kde Ctirad Vitásek postřelil devět lidí, z nichž sedm zemřelo. Tři hodiny poté spáchal sebevraždu. Případ byl odložen. Dle policie byl útočník přesvědčen, že trpí nevléčitelnou nemocí a lékaři mu nechtěli pomoci. Jako reakce na tuto závažnou událost byl vyvinut systém k detekci zbraně, který by upozornil kontrolní pracoviště ve chvíli, kdy pachatel zbraň vytahuje. Tudíž by nevznikla tak velká časová prodleva mezi

ohlášením a příjezdem záchranných složek. Tento nový systém se aktuálně testuje v pražské nemocnici IKEM (Lošková 2020).

Jeden z typických představitelů měkkých cílů jsou obchodní centra díky jejich mimořádně vysoké návštěvnosti a zároveň nízkému zabezpečení. Mezi léty 1998-2005 se v nich uskutečnilo 60 teroristických útoků.

Již při plánování sportovních a kulturních podniků organizátoři musí klást větší důraz na bezpečnostní opatření. Jedná se zejména o akce s větším počtem osob, mediálně atraktivní či pořádané na rizikových místech.

Pro co neefektivnější metodiku zabezpečení se pracuje s hrozbami systematicky a bezpečnostní opatření vznikají na základě znalosti postupu útočníka. K vytvoření univerzální metodiky se vychází z protiteroristického přístupu, který je dlouhodobě ověřený a zohledňuje relevantní faktory. Z analýzy provedených útoků v letech 1998 až 2014 vyplývá, že se jedná především o používání improvizovaných výbušných zařízení. Také byly identifikovány charakteristické způsoby provedení útoků, díky čemuž lze přesněji cílit obranné prvky a také formulovat principy zabezpečení. Pro nastavení funkčního bezpečnostního systému je třeba ujasnit si chráněné zájmy. V první fázi je nutné rozhodnout, co je nutné chránit, o co nechci přijít. Zásadně se jedná o zdraví a životy lidí, majetek, informace, hodnoty a dobré jméno. Ve druhé fázi organizátor definuje možné zdroje nebezpečí/hrozby vůči chráněným zájmům. Dle nich konkretizuje hrozící způsoby útoku. Dále se hrozby analyzují s cílem určit prioritní z nich, jimiž se bude bezpečnostní systém zaobírat. Na základě prioritních hrozeb a vhodných bezpečnostních opatření dojde k aplikaci na daný objekt.

Vždy je třeba myslet na to, co lze udělat ještě před daným útokem tak, aby došlo ke snížení rozsahu následků či ke snížení pravděpodobnosti výskytu, co lze vykonat v daný moment a co po ataku. Před útokem se jedná o preventivní a odstrašující opatření. Při napadení jde o detekci a okamžitou reakci. Po incidentu se zaměřit na zmírnění dopadu a včasnou obnovu činnosti organizace. Dobrou zkušenost mají autoři s metodou OORZ (Odstrašit-Odhalit-Reagovat-Zmírnit dopad) (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2016).

5 Protiteroristická politika

Politiku zaměřenou na eliminaci terorismu ovlivňuje řada státních i nestátních aktérů. Nástrojem státní protiteroristické politiky jsou zpravodajské informace, policejní a vojenské operace, právo, preventivní opatření, politická činnost směřující k odstranění příčin terorismu a civilní ochrana. Zpravodajské informace jakožto nástroj zjišťují informace. Funkcí policejních operací je zadržování teroristů, osvobození rukojmí či likvidace náloží. Vojenské operace zajišťují likvidaci teroristů. Úlohou práva je vymezení kompetencí protiteroristických orgánů i sankční normy pro postih teroristů a jejich podporovatelů. Preventivní opatření mohou být technologická i další, která latentně i preventivně přispívají k eliminaci terorismu. Civilní ochrana vytváří struktury k eliminaci následků teroristických činů, včetně lékařství či pomoci obětem (Mareš 2005, str. 383–384).

Současný vývoj terorismu se posunul od klasického individuálního, skupinového či státního k novým formám superterorismu, kam řadíme informační terorismus, terorismus, který využívá prostředky hromadného ničení a psychologickou manipulaci. Právě bombové útoky, jaderné, chemické i biologické prostředky se stávají velmi nebezpečným fenoménem, a proto v popředí zájmu bezpečnostní politiky státu se uplatňují aktivní postupy bezpečnostních složek. Zdokonalují se opatření k ochraně obyvatelstva, především varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití. Současně jednotlivé složky Integrovaného záchranného systému musí být schopny účinně zasáhnout. První, kdo řeší vzniklou situaci, jsou místní úřady, záchranné složky a nemocnice (Štorek 2002, str. 6–9).

5.1 Protiteroristická politika v rámci EU

Politická kooperace mezi členskými státy fungovala již před Maastrichtskou smlouvou o EU (1993) jako tzv. evropská politická spolupráce (vznikla 1970). Tato oblast byla dále označována jako druhý pilíř Unie a při každé novelizaci Smlouvy o EU docházelo ke změnám. Součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Unie je Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP), jejímž cílem je umožnit zvládnutí tzv. petersberské krize a spolupráce v boji proti terorismu. Tyto cíle byly blíže definované v Evropské bezpečnostní strategii.

Evropská komise je hlavním orgánem Unie pro oblast civilní ochrany. Jako reakce na možnost katastrofického teroristického útoku s dopadem na kritické infrastruktury vznikl průřezový dokument Rady: Ochrana kritické infrastruktury v boji proti terorismu. Ten byl přijat dne 26. října 2004 a zahrnuje úkoly v oblasti civilní ochrany, úkoly pro policejní orgány, a rovněž se dotýká zpravodajských služeb. Cílem je zabezpečit fungování systémů a prostředků pro potřeby obyvatelstva a zachovat funkčnost státní správy, ovšem zodpovědnost přináleží členským státům (Pikna 2010, str. 276–277).

Ke zvýšení účinnosti spolupráce v rámci Unie byla přijata řada nástrojů. V zásadě je lze rozdělit na politické a právní. Mezi politické řadíme například dokumenty: Evropská bezpečnostní strategie, Strategie EU pro boj proti terorismu s přílohou Akční plán. Mezi právní nástroje řadíme Europol, Eurojust či evropský zatýkací rozkaz (Pikna 2010, str. 311–312).

Od roku 2015 přijala Evropská unie různá opatření. Mezi ně řadíme intenzivnější výměnu informací, posílení kontrol na vnějších hranicích, předcházení radikalizaci online, lepší kontrolu palných zbraní, digitalizaci justiční spolupráce, kriminalizaci teroristických trestných činů, boj proti financování terorismu, harmonizaci používání údajů jmenné evidence cestujících a posílení spolupráce se zeměmi mimo EU. Po teroristických útocích ve Francii, Německu a Rakousku se ministři vnitra členských států EU v listopadu 2020 dohodli na intenzivnějším společném úsilí v boji proti terorismu, aniž by ohrozili hodnoty, jako jsou demokracie, spravedlnost či svoboda projevu. To vše společně posvětili znovu v prosinci 2020 (Rada EU 2021).

5.2 Protiteroristická politika ČR

Hlavní výkonné pravomoci v této oblasti má vláda a z pozice vrchního velitele ozbrojených sil i prezident. V sektorové oblasti patří protiteroristická politika pod ministerstvo vnitra, spravedlnosti a zahraničních věcí. Legislativu zajišťuje Parlament ČR. Možnost vyjádření mají i politické strany a zájmové skupiny. Jako poradní orgán vlády slouží Bezpečnostní rada státu. Dále se touto problematikou zabývají zpravodajské služby (Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství), i Národní bezpečnostní úřad (Mareš 2005, str. 388).

ČR, jakožto aktivně zapojená země do celosvětového protiteroristického úsilí, je vedena jako potenciální terč. Největší riziko tkví v možnosti využití teritoria ČR ke

krátkodobému pobytu osob podezřelých z teroristických trestných činů. Dále nelze podcenit ani perspektivu možné radikalizace extremistických skupin na domácí půdě, či ohrožení českých zájmů v zahraničí (Souleimanov 2010, str. 116–117).

V roce 2017 příznivec hnutí Svoboda a přímá demokracie ve dvou případech pokácel stromy na železniční trať ve středních Čechách s cílem vykolejit vlak. Odpovědnost za svůj čin se pan Jaromír Balda snažil připsat muslimským imigrantům. Dále šířil letáky s výhrůžnými texty. Oba útoky neměly fatální následky. Za tyto činy dostal čtyřletý trest pro teroristický čin a vyhrožování teroristickým trestným činem (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2020, Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2019, str. 10). V uplynulých dvou letech došlo na půdě ČR ke dvěma napadením ze strany samostatně jednajícího útočníka s tragickými následky. V únoru 2015 při střelbě v Uherském Brodě zemřelo osm lidí. Ovšem nešlo o teroristický útok ve vlastním slova smyslu, nýbrž modus operandi se nelišil např. od střelby v redakci Charlie Hebdo, která byla spáchána mezinárodní teroristickou organizací (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2020).

V roce 2016 se usnesla vláda na systému varování obyvatelstva při ohrožení terorismem. Vyhlášení jednotlivých stupňů provádí vláda České republiky na návrh Společné zpravodajské skupiny.

Nulový stav je takový, při kterém se neví o žádné konkrétní ani obecné hrozbě teroristického nebo obdobného útoku na území ČR. Tento stav je zcela ideální, ovšem v mnoha zemích světa neexistuje. Samostatně se nevyhlašuje.

První stupeň je stav, při němž se upozorňuje na existenci obecného ohrožení, vyplývající ze situace v zahraničí a z příslušnosti ČR k euroatlantským strukturám a k mezinárodním aktivitám ČR, ale zároveň se neví o žádné konkrétní hrozbě na území ČR. Je třeba dbát na obecnou všímavost občanů. Platí některá dlouhodobě vytipovaná bezpečnostní opatření.

Druhý stupeň je vyhlášen, když je zvýšená pravděpodobnost ohrožení terorismem i na území ČR, přičemž nelze předpovědět přesnější načasování.

Třetí stupeň zavádí vysoký stupeň bdělosti a pohotovosti, kdy je atak očekáván s vysokou pravděpodobností nebo již proběhl a je potřeba přijmout opatření k zamezení

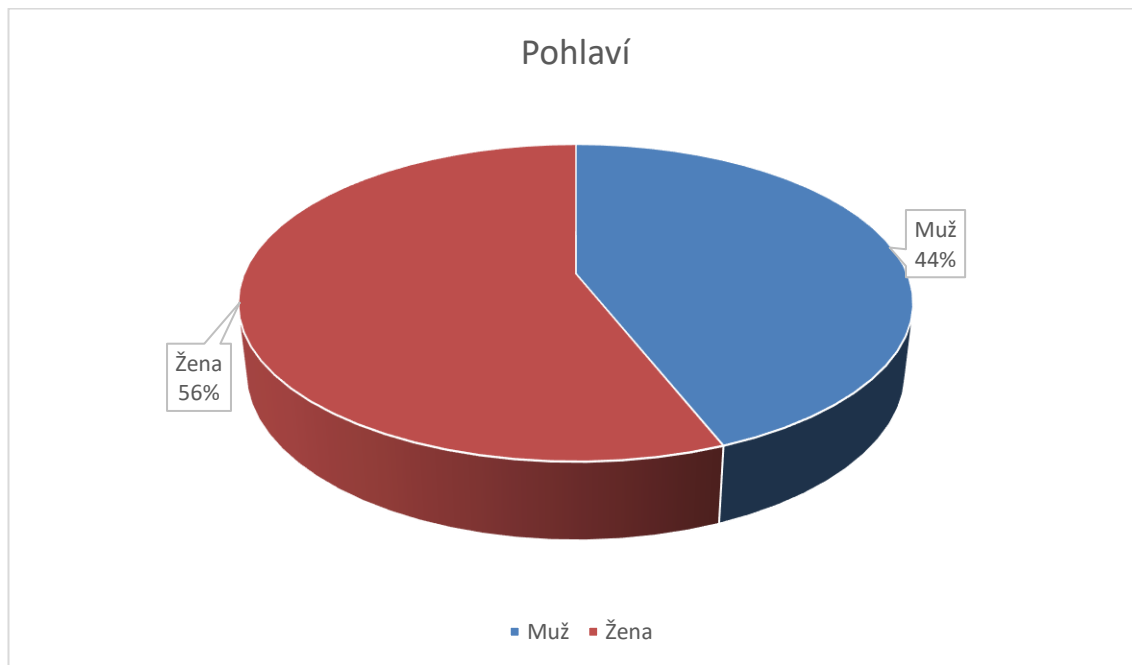
pokračování či opakování a minimalizovat následné škody (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2020).

Od roku 2013 byla přijata Strategie České republiky pro boj proti terorismu, která je obecným dokumentem s cílem přiblížit principy boje proti terorismu včetně slabin bezpečnostního systému. Zároveň je deklarací postoje ČR a je v souladu s aktuální Bezpečnostní strategií ČR. Postihuje pět stěžejních oblastí, a to: spolupráci zainteresovaných subjektů, ochranu obyvatelstva a dalších potenciálních cílů, bezpečnostní výzkum a komunikaci s veřejností, prevenci radikalizace a rekrutování do teroristických skupin a vzhled do legislativního ukotvení problematiky (MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY 2013).

6 Analýza dat

1. Jakého jste pohlaví?

Graf č. 1

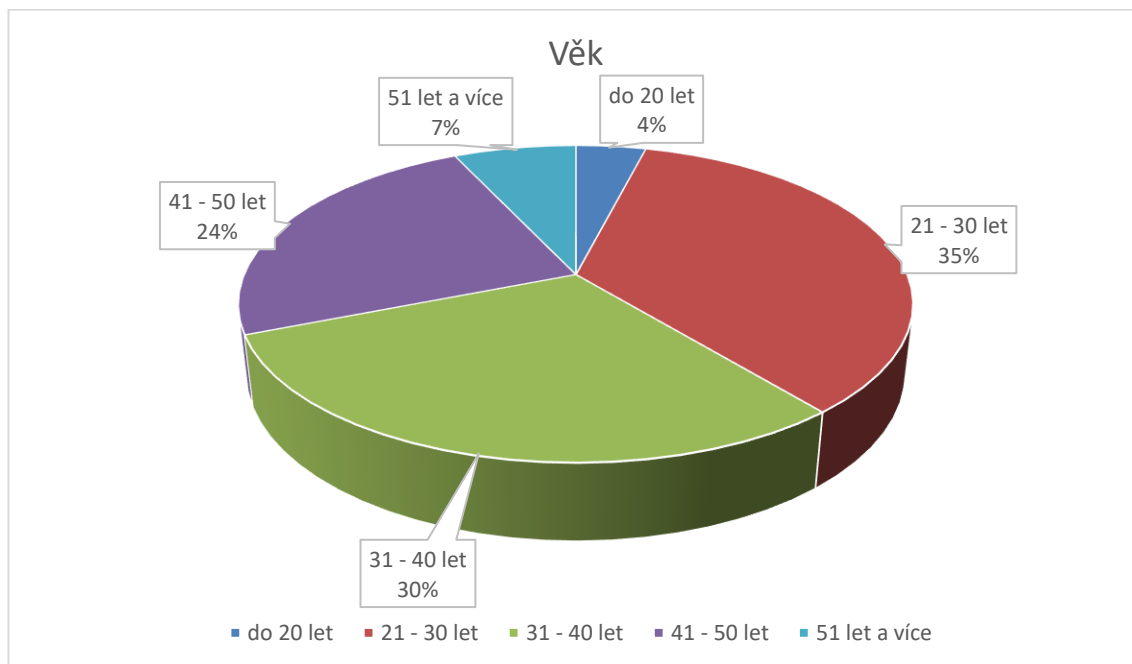

Zdroj: vlastní

Na dotazník odpovědělo 56 žen, což je 56 %. Mužů bylo 44, tedy 44 %.

2. Jaký je Váš věk?

Graf č. 2

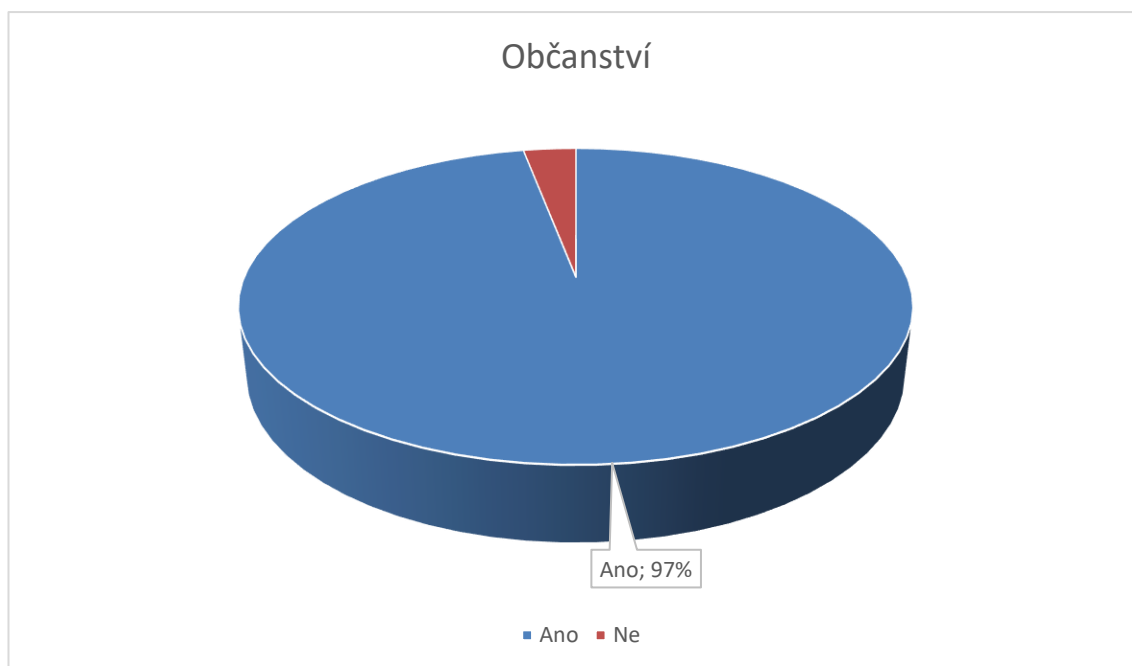

Zdroj: vlastní

Nejvíce respondentů, a to 35 (35 %), je ve věkové hladině 21–30 let. Po nich se umístili dospělí 31–40 let (30 respondentů – 30 %). O šest méně jich odpovědělo v kategorii 41–50 let (24 lidí – 24 %). Podstatně menší skupinku tvoří lidé nad 51 let, těch bylo 7 (7 %). Nejméně odpovědělo mladých do 20 let, a to pouze 4 (4 %).

3. Jste občanem České republiky?

Graf č. 3

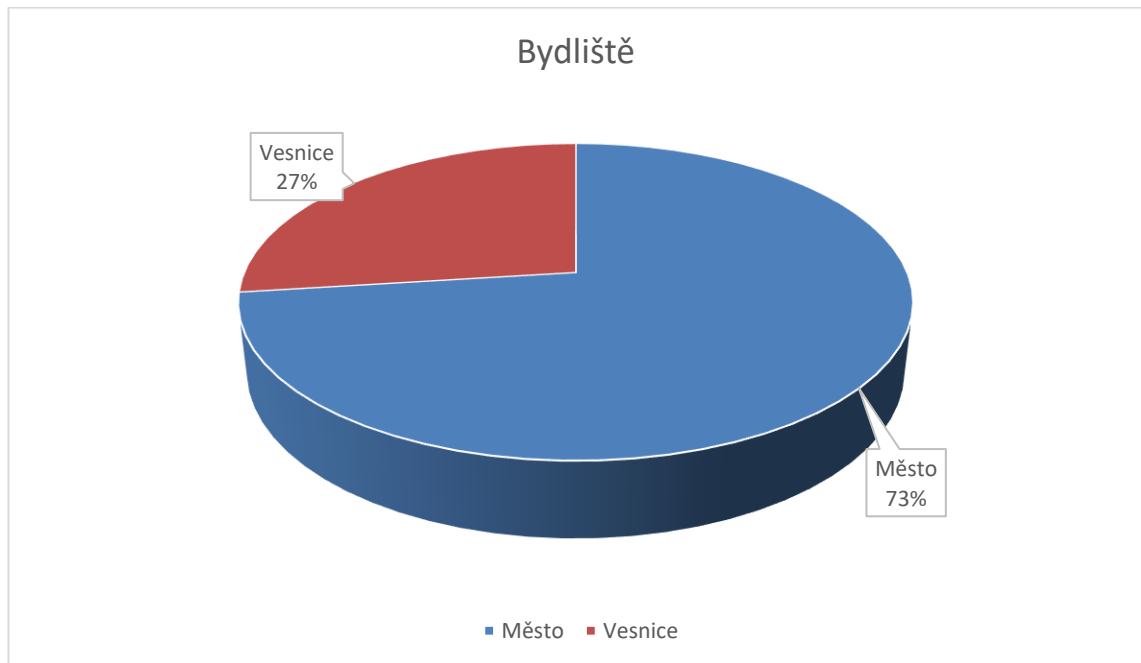

Zdroj: vlastní

97 respondentů jsou občané České republiky (97 %). Pouze 3 odpověděli, že občanství mají jiné (3 %).

4. Kde žijete?

Graf č. 4

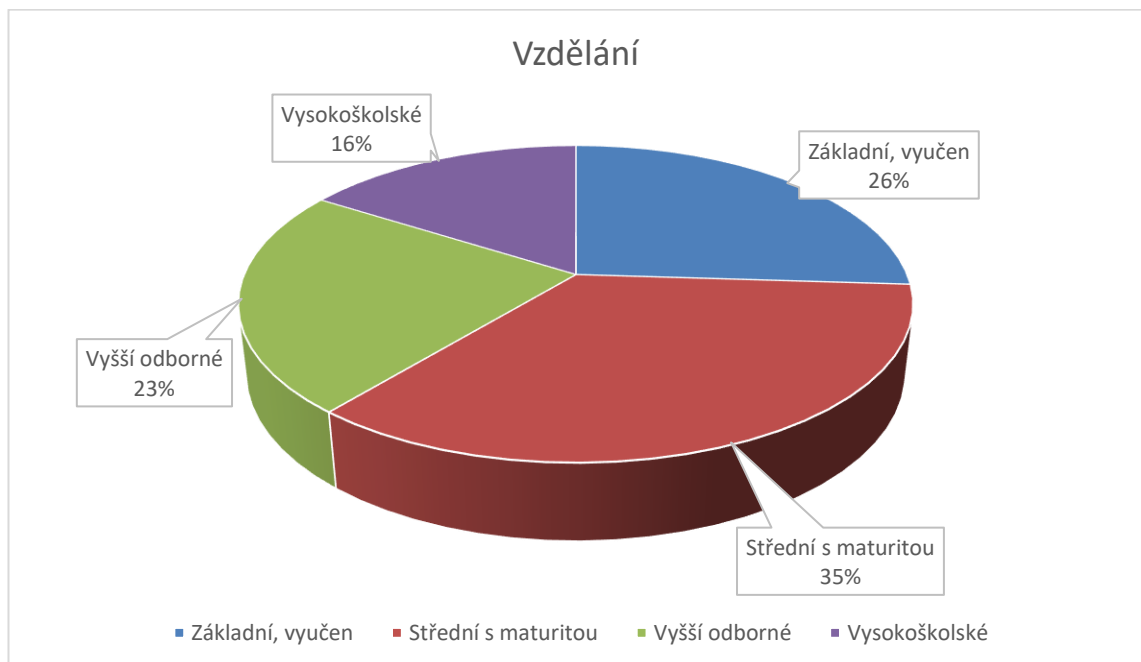

Zdroj: vlastní

Většina respondentů žije ve městě, a to přesně 73 z nich (73 %). 27 lidí je z vesnice (27 %).

5. Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

Graf č. 5

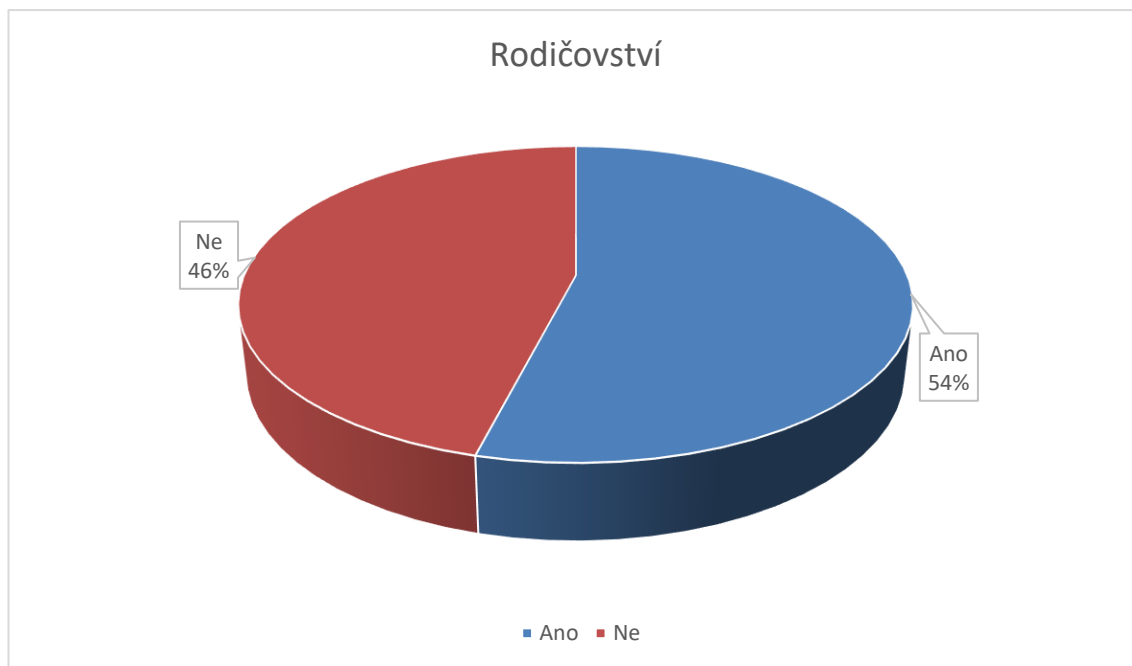

Zdroj: vlastní

Nejvíce odpovědělo středoškolsky vzdělaných jedinců s maturitou (35 středoškoláků – 35 %). Další skupinou jsou lidé se základním vzděláním či vyučením. Těch bylo 26, tedy 26 %. Vyššího odborného vzdělání se dostalo 23, tedy 23 %. Vysokou školu vystudovalo 16 %, tedy 16 odpovídajících.

6. Máte děti?

Graf č. 6

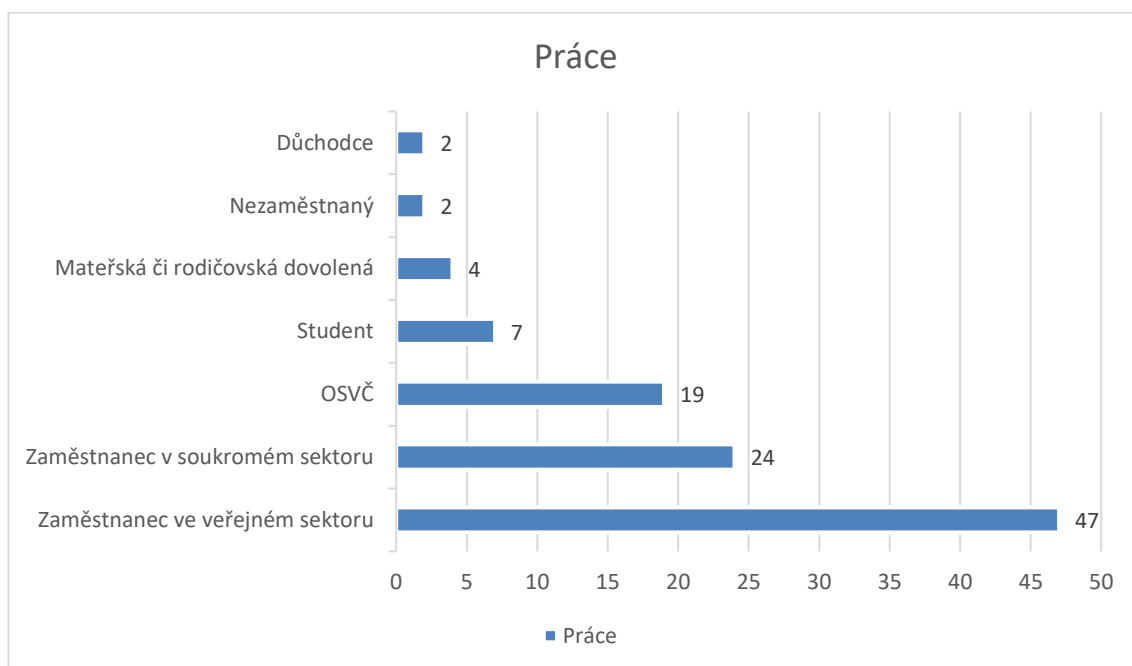

Zdroj: vlastní

Převážná většina respondentů má děti. Jednalo se o 54 z nich (54 %). 46 lidí je bezdětných (46 %).

7. Kde pracujete?

Graf č. 7

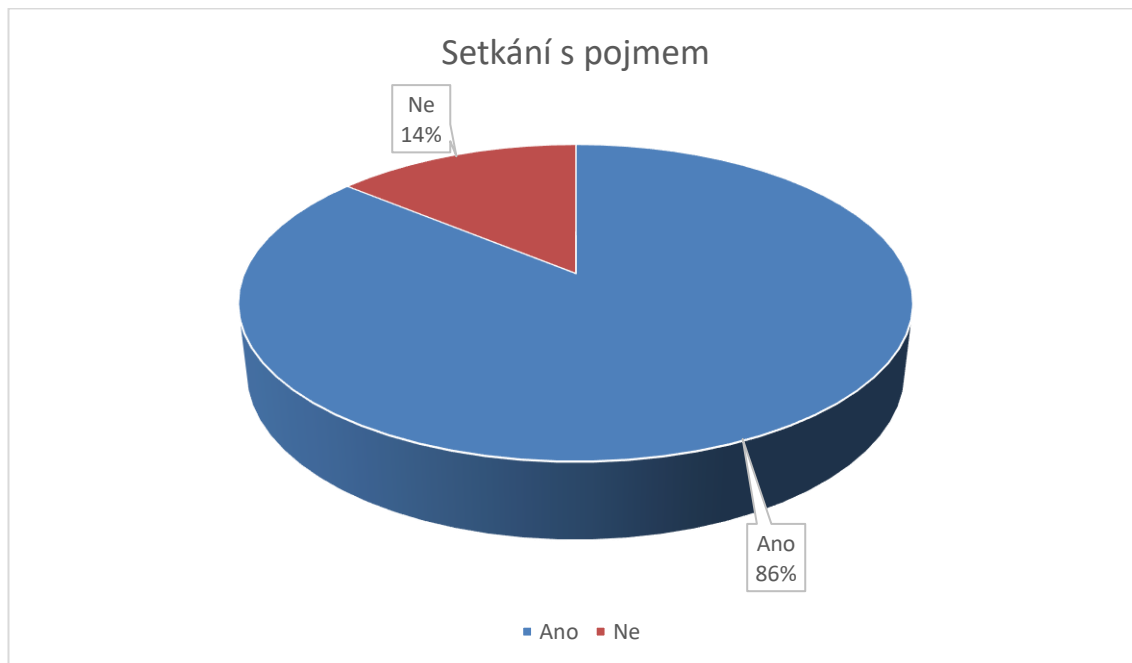
Zdroj: vlastní

Nejvíce lidí je zaměstnáno ve veřejném sektoru, a to 47, ale z toho jedna žena uvedla, že pracuje ve veřejném sektoru a zároveň studuje. V soukromém sektoru pracuje 24 respondentů. Jako OSVČ se živí 19 odpovídajících, z čehož dvě respondentky uvedly, že jsou na mateřské či rodičovské dovolené a zároveň se živí i jako OSVČ, a další žena pracuje jako OSVČ, je na mateřské dovolené, a navíc ještě studuje. Celkem studuje 7 lidí (včetně těch zmíněných). Na mateřské či rodičovské dovolené jsou 4 ženy (včetně těch pracujících). Po dvou lidech jsou zastoupeni důchodci a nezaměstnaní.

OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE TERORISMU

1. Setkal/a jste se někdy v životě s pojmem terorismus?

Graf č. 8

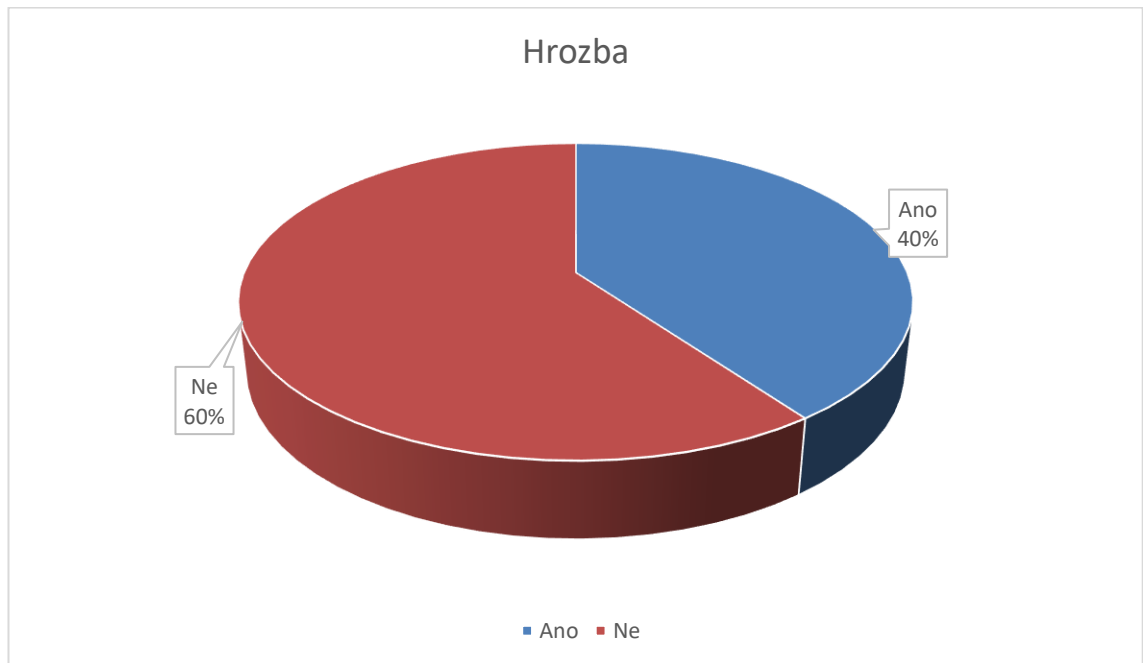

Zdroj: vlastní

Z grafu vyplývá, že 86 respondentů (86 %) se setkala v životě s pojmem terorismus. 14 uvádí, že ne (14 %).

2. Myslíte si, že je terorismus nejhorší hrozbou pro lidstvo?

Graf č. 9

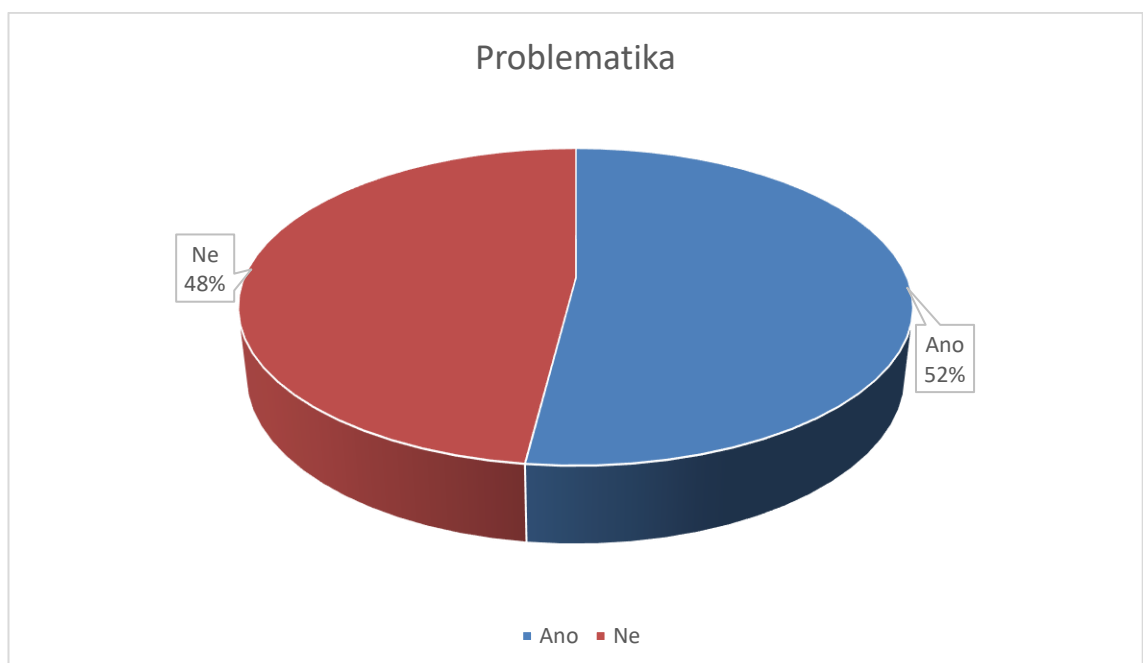

Zdroj: vlastní

60 respondentů odpovědělo, že si myslí, že terorismus není nejhorší hrozba pro lidstvo (60 %). 40 lidí má opačný názor, tedy přijímají terorismus jako nejhorší hrozbu pro lidstvo (40 %).

3. Máte pocit, že se Vás problematika terorismu také týká?

Graf č. 10

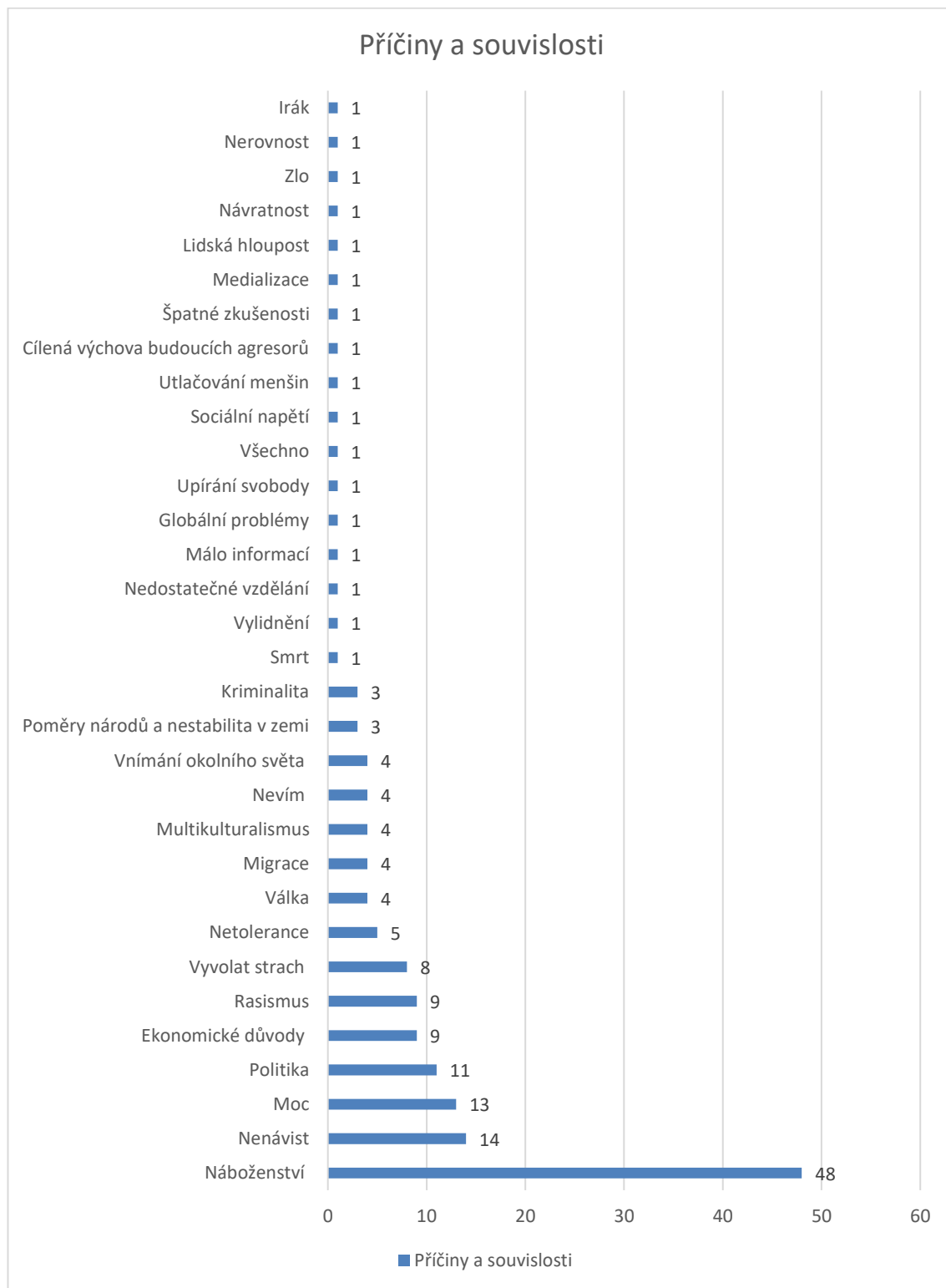

Zdroj: vlastní

52 respondentů uvedlo pocit, že se ho problematika terorismus týká (52 %). 48 lidí s tímto pocitem nežije (48 %).

4. S čím dle Vás terorismus úzce souvisí, co je jeho hlavní příčinou?

Graf č. 11

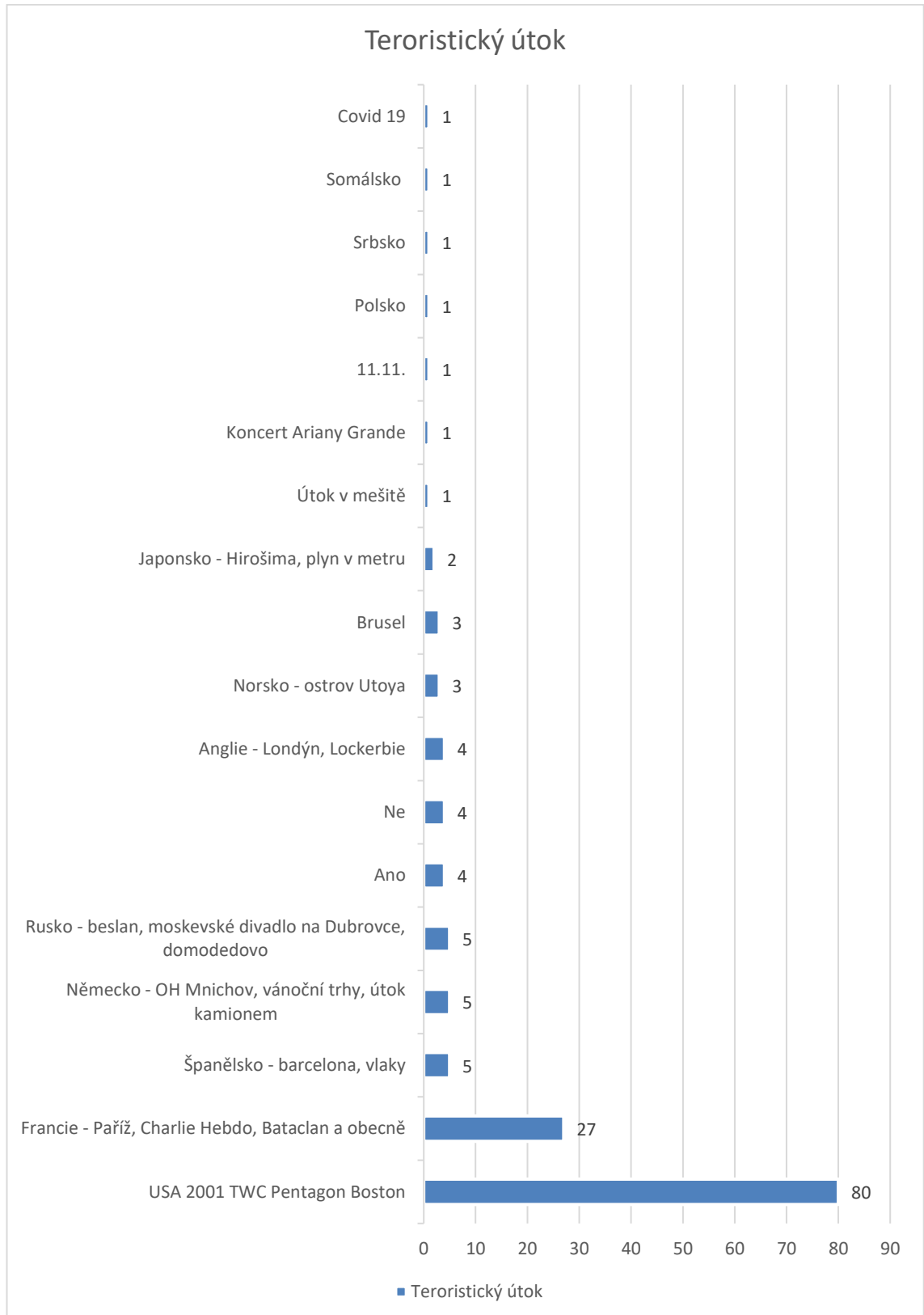

Zdroj: vlastní

Na tuto otázku přišla široká škála odpovědí. Zpracovatel se je snažil co nejvíce kategorizovat. Nejvíce respondentů, 48 (48 %), si spojuje terorismus s náboženstvím, kam jsou vloženy i odpovědi typu islám, fanatismus, extremismus či víra. Častou odpovědí, tedy 14 (14 %), se stala nenávisť. Poté se 13krát (13 %) objevila moc a 11krát (11 %) politika. Dále odpovědi zahrnují ekonomické problémy, pod které spadají i peníze, chudoba či nedostatek financí. Ty napsalo devět (9 %) respondentů. Stejný počet lidí uvedlo rasismus. O jednu odpověď méně, tedy osm (8 %), uvádělo strach, kam byla zařazena i hrozba, manipulace a také nátlak. Pět respondentů (5 %) uvedlo netoleranci. Čtyřikrát (4 %) se zobrazila odpověď válka, migrace, multikulturalismus, nevím a vnímání okolního světa (včetně filosofie, jiné mentality a jiných hodnot). Tři občané (3 %) uvedli poměry národů a nestabilitu v zemi a kriminalitu (kam je zařazena i vražda). Poté se všechny ostatní odpovědi našly v dotazníku pouze jedenkrát (1 %). Patří sem smrt, vylidnění, nedostatečné vzdělání, málo informací, globální problémy, upírání svobody, všechno, sociální napětí, utlačování menšin, cílená výchova budoucích agresorů, špatné zkušenosti, medializace, lidská hloupost, návratnost, zlo, nerovnost a Irák.

5. Dokážete si vzpomenout na nějaké teroristické útoky, které měly celosvětový ohlas?

Graf č. 12

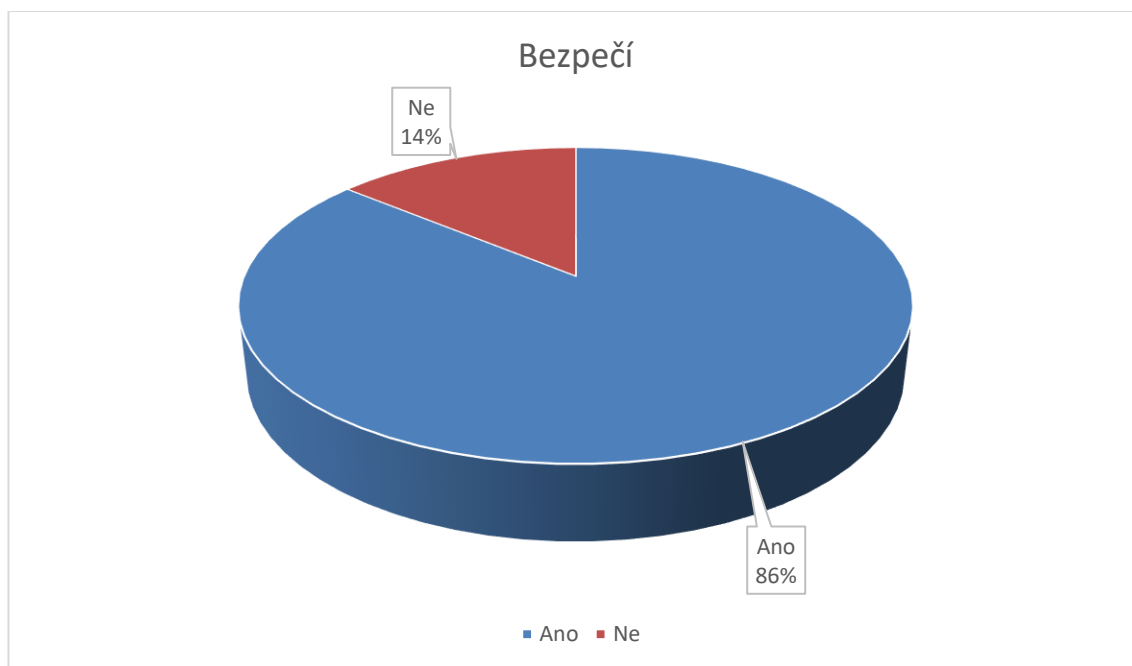

Zdroj: vlastní

Na tento typ otázky lze odpovědět buď ano, ne či lze rozepsat dané útoky. Útoky jsou kategorizovány. 80 respondentů (80 %) se zmínilo o USA, především bylo v textu 11. září 2001, dvojčata, útok na dvojčata, Světové obchodní centrum (WTC), USA 2001, 9/11, Pentagon či se objevil i Boston. Dále byla 27krát (27 %) zmíněná Francie – Paříž, Charlie Hebdo, club Bataclan a Francie obecně. Dále se pětkrát (5 %) objevilo Španělsko (Barcelona, útok na vlaky), Německo (OH Mnichov, útok kamionem, vánoční trhy) a Rusko (Beslan, moskevské divadlo na Dubrovce, Domodedovo). Čtyři lidé (4 %) napsali pouhé ano a stejný počet ne. Taktéž čtyři osoby (4 %) uvedly Anglii (Londýn, Lockerbie). Tři respondenti (3 %) si vzpomněli na útok v Norsku (ostrov Utoya). Taktéž tři odpovědi (3 %) obsahovaly zmínku o Bruselu. Dva lidé (2 %) napsali Japonsko (Hirošima, plyn v metru). Dále byly všechny zmíněny pouze jedenkrát (1 %). Jedná se o útok v mešitě, koncert Ariany Grande, 11.11., Polsko, Srbsko, Somálsko, a dokonce i Covid 19.

6. Myslíte si, že je v současné době Česká republika bezpečné místo?

Graf č. 13

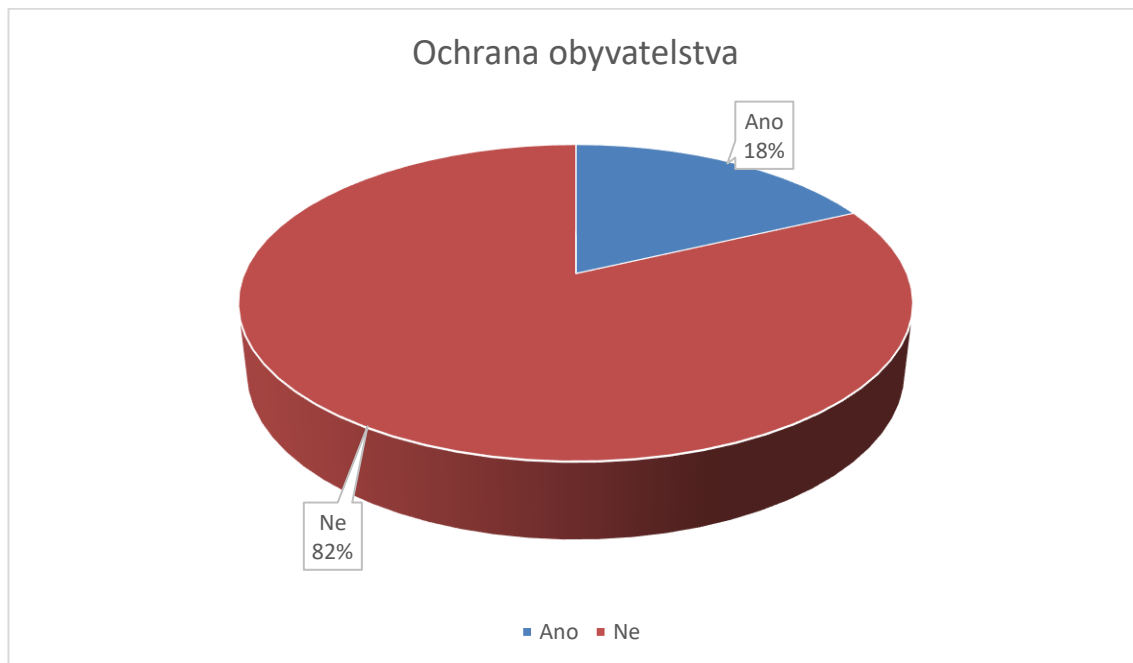

Zdroj: vlastní

Většina respondentů, 86, uvedla, že ČR považují za bezpečné místo (86 %). 14 s tímto výrokem nesouhlasí (14 %).

7. Myslíte si, že občané České republiky jsou dostatečně seznámeni s problematikou ochrany obyvatelstva?

Graf č. 14

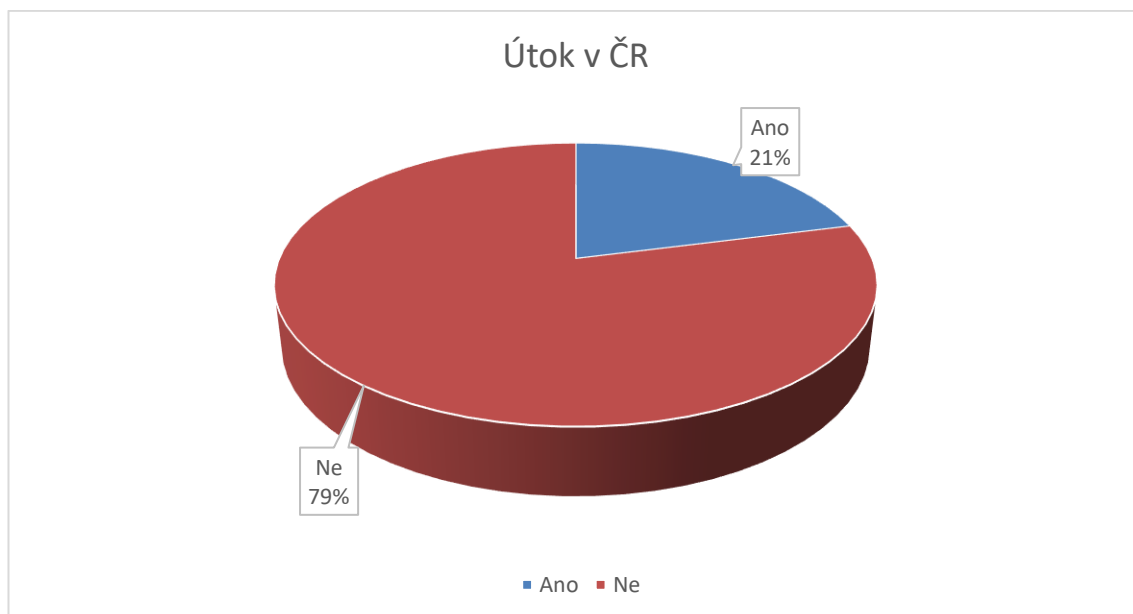

Zdroj: vlastní

82 respondentů (82 %) si myslí, že občané ČR nejsou dostatečně seznámeni s problematikou ochrany obyvatelstva. Zato 18 lidí si myslí přesný opak (18 %).

8. Zaznamenali jste v České republice teroristický útok?

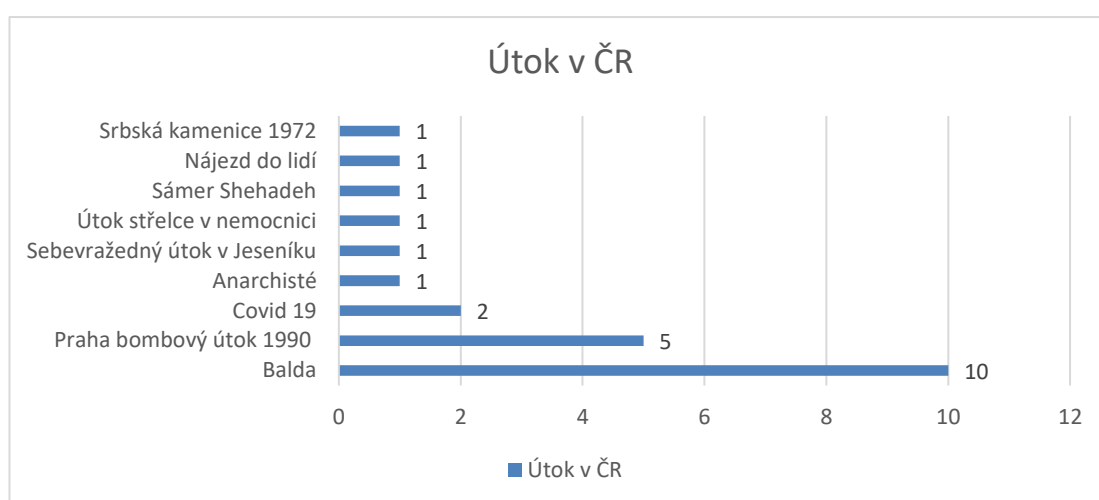
Graf č. 15

Zdroj: vlastní

Většině respondentů, 79, unikla informace o teroristickém útoku na našem území (79 %). Pouze 21 lidí to zaregistrovalo (21 %). Ti, kteří odpověděli ANO, měli uvést, o jaký čin se jednalo. Deset lidí uvedlo útok důchodce Baldy, který pokácel stromy na vlakovou trať v roce 2017. Pět respondentů zmínilo bombový útok v Praze na Staroměstském náměstí v roce 1990. Dva uvedli Covid 19. Dále byla také jedenkrát na v textu zmínka o anarchitech, kteří se pokusili zaútočit na vojenské vlaky, o sebevražedném útoku v Jeseníku, o útoku střelce v nemocnici, o nájezdech na lidi a o výbuchu náloží v Srbské Kamenici.

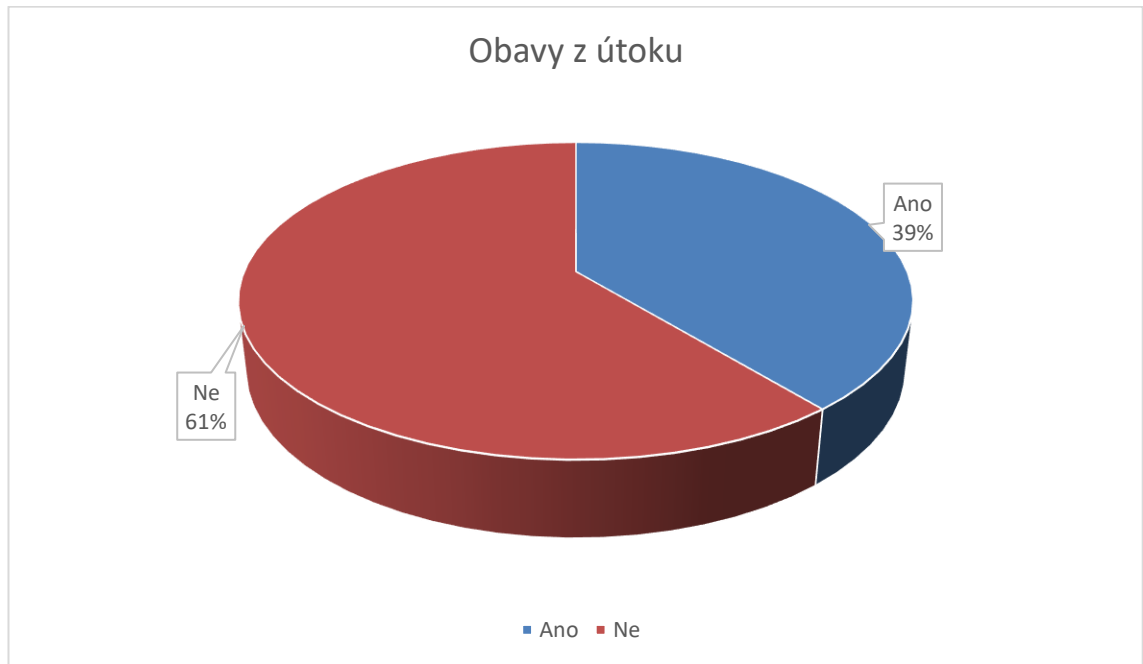
Graf č. 16

Zdroj: vlastní

9. Máte obavy z teroristického útoku?

Graf č. 17

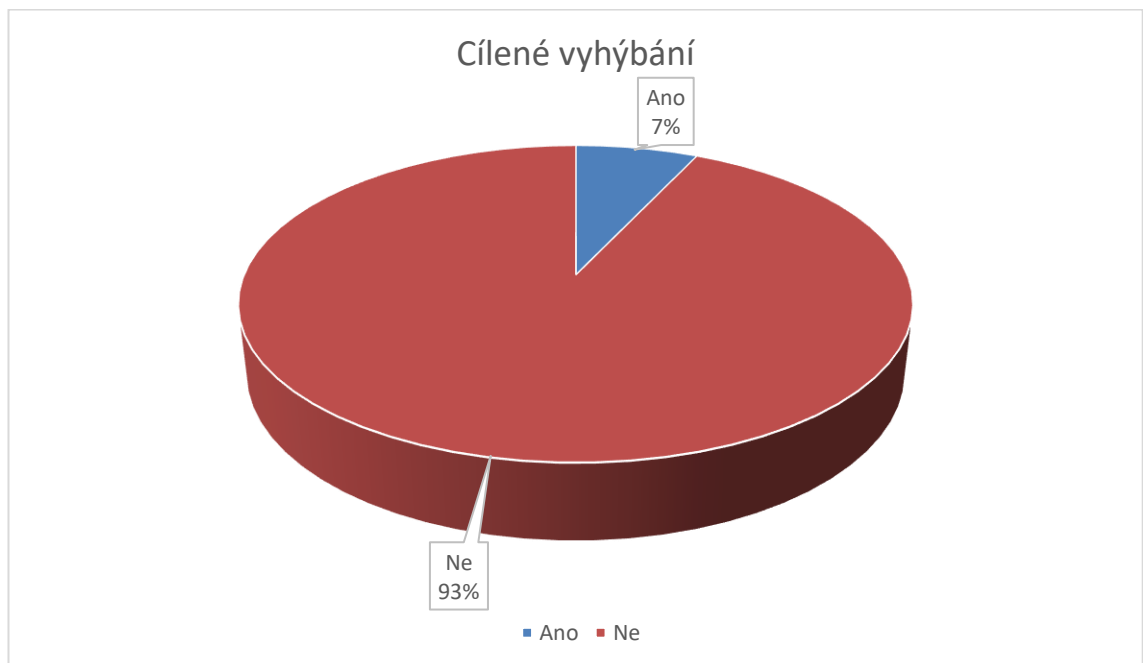

Zdroj: vlastní

61 lidí nemá obavy z teroristického útoku (61 %). 39 občanů má strach (39 %).

10. Snažíte se cíleně vyhýbat uzavřeným prostorám s větší kumulací lidí, z důvodu možného teroristického útoku? (obchodní centra, letiště, nádraží apod.)

Graf č. 18

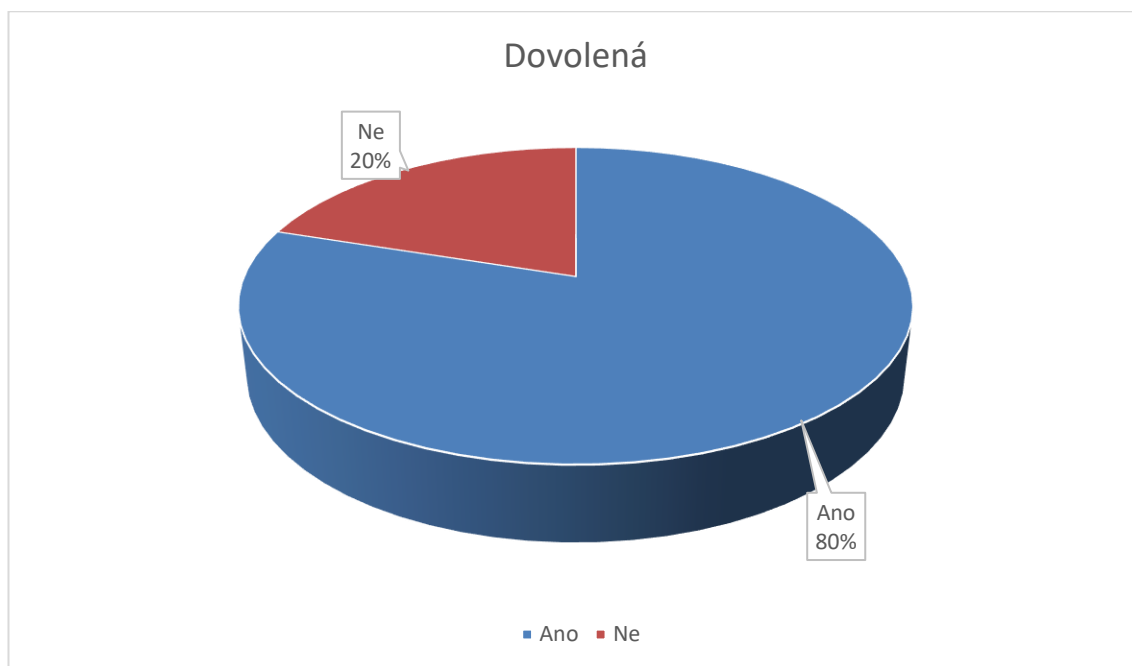

Zdroj: vlastní

Většina respondentů, 93, uvádí, že se nevyhýbají uzavřeným prostorám s větší kumulací lidí z důvodu možného teroristického útoku (93 %). Pouze 7 odpovědělo, že se cíleně vyhýbá těmto místům (7 %).

11. Hraje pro Vás roli bezpečnost při výběru země, kde strávíte dovolenou?

Graf č. 19

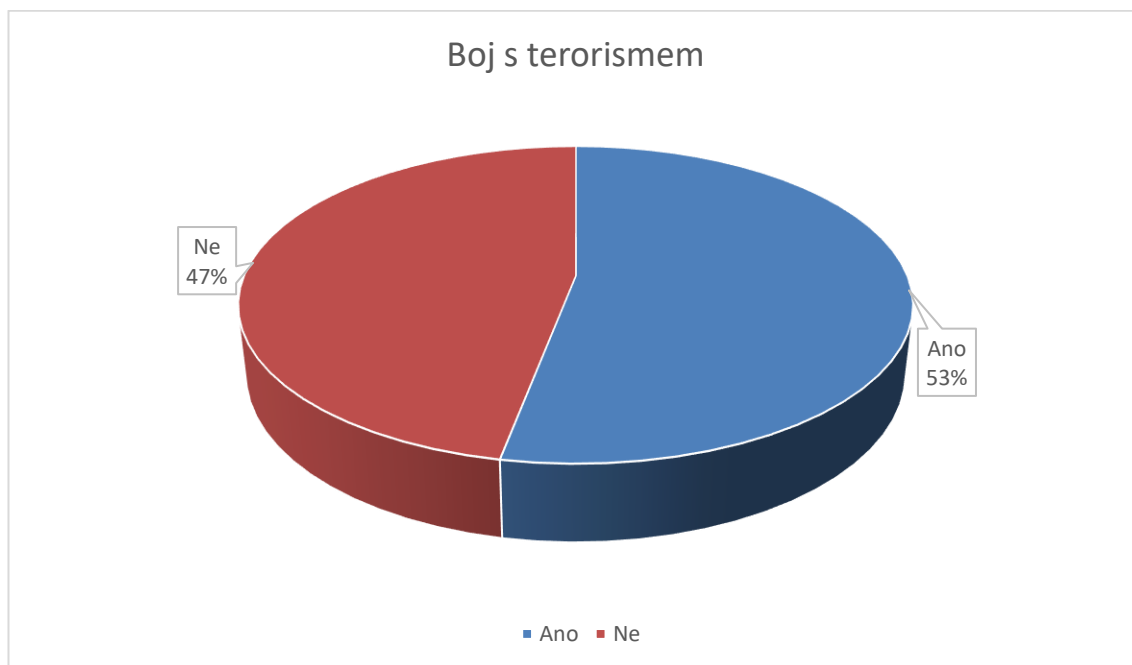

Zdroj: vlastní

80 osob při výběru dovolené dbá na bezpečnost v dané zemi (80 %). Tuto problematiku neřeší 20 respondentů (20 %).

12. Myslíte si, že se světové velmoci a státní uskupení dostatečně snaží bojovat s terorismem?

Graf č. 20

Zdroj: vlastní

Nadpoloviční většina, 53, si myslí, že se světové velmoci a státní uskupení dostatečně snaží bojovat s terorismem (53 %). 47 osob s tímto výrokem vůbec nesouhlasí (47 %).

Dále měli respondenti možnost vyjádřit se k dotazníku.

Nejzajímavější odpověď: „Není za co. Teroristické útoky nevnímám jako současně největší hrozbu. Největší hrozbou jsou světové velmoci samy sobě. Studené vztahy Západ – Rusko. Čínský ekonomický vliv. Světové velmoci horkotěžko udržují politiku dialogu, která nepůjde aplikovat donekonečna.“

7 Diskuze

Tato bakalářská práce se zabývá terorismem v ČR. Zejména je zaměřena na to, zda čeští občané vnímají terorismus jako globální bezpečnostní hrozbu nejen pro státy, ale i pro jejich občany. Hypotéza této bakalářské práce, která je pro výzkum stěžejní, předpokládá, že obyvatelé České republiky o terorismu vědí velmi málo a mají za to, že se jich tato problematika netýká.

Nejprve jsem se zaměřil na terorismus obecně. Zjišťoval jsem, zda se s tímto jevem vůbec setkali. Týká se jich tato problematika? K těmto otázkám se vztahovaly položky č. 1, č. 3. Z grafu č. 8 vyplývá, že 86 % respondentů se s tímto jevem setkalo a z grafu č. 10 lze vyčíst, že 54 % má pocit, že se jich terorismus týká. K obdobnému závěru došla ve své práci Marcinkiewiczová, která zjistila, že 53,8 % respondentů má pocit, že se jich problematika terorismu také týká (Marcinkiewiczová 2020, str. 70). To, zda se problematika týká daného člověka, podle mě koreluje s pocitem bezpečí v ČR. Otázku bezpečnosti jsem řešil v položkách č. 2, č. 6, č. 9, č. 10 a č. 11. 86 % respondentů se cítí v ČR bezpečně. Ke stejnému závěru došel ve svém bakalářské práci Neplech, který uvádí, že dokonce 89 % tázaných uvedlo, že se v zemi necítí ohroženi terorismem. Dále 9 % lidí odpovědělo, že se záměrně vyhýbají větším skupinám lidí, protože mají strach o své bezpečí (Neplech 2020, str. 47). Podobný závěr vyplývá z grafu č. 18, kde se 7 % obyvatel záměrně vyhýbá větším skupinám lidí. Marcinkiewiczová ve své diplomové práci došla také k podobným závěrům. Z její práce lze vyčíst, že 8,8 % respondentů se záměrně vyhýbá uzavřeným prostorům s velkou kumulací lidí (Marcinkiewiczová 2020, str 82).

Dle získaných údajů z této části výzkumů vyplývá, že více než polovina respondentů má pocit, že se jich problematika terorismu týká, což hodnotím pozitivně. Předpokládal jsem, že lidé v rámci koronavirové krize z větší části vytlačí problematiku terorismu. To se naštěstí nestalo.

Také jsem řešil otázku vědomostí. S čím si lidé terorismus spojují? Co je jeho příčinou? Vzpomenou si na nějaký útok z minulosti ve světě či v ČR? Také jsem zabrousil do problematiky ochrany obyvatelstva. K těmto otázkám se vztahovaly položky č. 4, č. 5, č. 7, č. 8 a č. 12. Dle necelé poloviny respondentů je hlavní příčinou terorismu náboženství. Marcinkiewiczová ve své diplomové práci uvádí, že 88 % odpovědělo, že hlavní příčinou terorismu je náboženství (Marcinkiewiczová 2020, str 71). Z grafu č. 12 lze vyčíst, že 96 % respondentů si v souvislosti s terorismem

vzpomnělo na nějaký útok. Nejvíce se jim vybavil teroristický útok ze září 2001 v USA. 80 % odpovědí se týkalo této strašlivé události. V diplomové práci Marcinkiewiczová uvádí, že dokonce 97 % respondentů si vzpomnělo na útoky na Světové obchodní centrum v New Yorku a na Pentagon prostřednictvím unesených letadel amerických aerolinek teroristickou skupinou Al-Kajda 11.září 2001. To, že na našem území došlo k teroristickému útoku uniklo 79 % respondentů. K podobnému závěru došla ve své diplomové práci Marcinkiewiczová. Ta uvádí, že 81 % respondentů nezaregistrovalo teroristický útok v ČR (Marcinkiewiczová 2020, str. 74). 21 % nějakou událost zaregistrovalo a s ohledem na jejich vzdělání jsem udělal tabulku 1. Z té vyplývá přímá úměra mezi informací a nejvyšším dosaženým vzděláním. Tedy že lidé s vyšším vzděláním měli větší přehled o událostech týkajících se terorismu na našem území. 82 % si myslí, že občané ČR nejsou adekvátně seznámeni s problematikou ochrany obyvatelstva. Necelá polovina respondentů, 47 osob (47 %), si myslí, že se světové velmoci a státní uskupení nesnaží dostatečně bojovat s terorismem.

Tabulka 1

	Zaregistrovali útok	Nezaregistrovali útok
Základní a vyučení	2	24
Střední s maturitou	1	34
Vyšší odborné	6	17
Vysokoškolské	12	4

Závěr

Autor ve své BP objasňuje složitost konceptualizace terorismu s využitím odborné literatury, přičemž nabízí možnou typologii terorismu. Dále přibližuje stručný nástin geneze terorismu s tím, že analyzuje jednotlivé etapy. V tomto ohledu mapuje protiteroristickou politiku Evropské unie a České republiky. Cílem práce bylo zjistit, zda čeští občané vnímají terorismus jako globální bezpečnostní hrozbu. Zajímají se lidé o terorismus? Hypotéza této bakalářské práce, která je pro výzkum stěžejní, předpokládá, že obyvatelé České republiky o terorismu vědí velmi málo a mají za to, že se jich tato problematika netýká.

Na potvrzení či vyvrácení hypotézy autor použil dotazníkové šetření. Analýza prokázala, že hypotéza nebyla pravdivá. Ze získaných dat lze vyčíst, že respondenti mají pocit, že se jich problematika terorismu týká, přestože se necítí být ohroženi. Dále lze vydedukovat, že mají povědomí o základních znalostech ohledně terorismu. Respondenti správně uvedli možnosti, se kterými terorismus souvisí, a co pokládají za jeho příčinu. Ať už zmínili náboženství, moc, nenávist či politiku.

Lidé nevytěsnili terorismus za koronavirou krizi. Toto období, kdy jsme paralyzováni, by mohlo pomoci k nevídané síle teroristickým organizacím. Ze získaných dat lze také odvodit, že by se problematika terorismu měla více rozšířit mezi širší veřejnost. Přestože je pravděpodobnost teroristického útoku malá, přece jen existuje, a proto je vhodné mít přehled o tomto fenoménu.

Seznam použitých zdrojů

1. ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-19-0.
2. EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. UK v Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1317-8.
3. FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-802-4450-407.
4. GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0807-1.
5. JELÍNEK, Jiří. *Terorismus – základní otázky trestního práva a kriminologie*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-256-1.
6. KOLEKTIV AUTORŮ. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. Praha: Svojtka, 2001. ISBN 80-7237-340-4.
7. MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1.
8. MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 80-903333-8-9
9. PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody bezpečnosti a práva. (Prizmatem Lisabonské smlouvy)*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-114-6.
10. PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie: (právní náhled)*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-615-6.
11. SLEPECKÝ, Jaroslav. *Bezpečnostní prostředí v Evropě – radikalizace, terorismus a ochrana obyvatelstva*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2019. ISBN 978-80-7556-053-7.
12. SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1
13. SOULEIMANOV, Emil, a kolektiv autorů. *Terorismus válka proti státu*. Praha: Eurolex Bohemia, a.s., 2006. ISBN 80-86861-76-7
14. SOULEIMANOV, Emil a Mitchell A. BELFER. *Terorismus: pokus o porozumění*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-038-4.

Elektronické zdroje

1. BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA. *Terorismus*. [online]. Zpravodajská služba České republiky Copyright © 2021 [cit. 30.1.2021]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/terorismus/>
2. DANICS, Štefan, TUČEK, Leoš. *Opravdu rozumíme současné epidemii sebevražedných teroristických útoků?* Brno: Univerzita obrany. *Vojenské rozhledy*, roč. 2008, č.2. ISSN 2336-2995
3. DANICS, Štefan, TUČEK, Leoš. *Ideový a sociokulturní kontext sebevražedného útoku: proliferace mučednické subkultury*. Brno: Univerzita obrany. *Vojenské rozhledy*, roč. 2009, roč. XVIII. (L.), č. 2. s. 52-70. ISSN 2336-2995
4. DANICS, Štefan. *Strategie boje proti terorismu*. Podhájská: EEDA, Bezpečnosť, extrémizmus, terorizmus 2014, 2014. [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://www.eeda.sk/publikacie/vydane/#zborniky-monografie>
5. ENVIWEB. *Senát schválil postupný konec drezury divokých druhů zvířat v cirkusech!* 2020 [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné z: <https://www.enviweb.cz/117700>
6. EUROPOL. *European union terrorism situation and trend report (TE-SAT) 2020* Copyright © 2020 [cit. 30.1.2021]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020>
7. EUROZPRAVY.CZ. *Bývalý imám Shehadeh si trest odpyká při vynášení rozsudu odmítl povstat*. 2020 [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné z: <https://www.eurozpravy.cz/domaci/zivot/byvaly-imam-shehadeh-si-trest-odpyka-pri-vynaseni-rozsudku-odmitl-povstat.8580ea90/>
8. GANOR, Boaz. *MIA: An International Definition for Terrorism*. 2018 [online]. [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.eng.arenajournal.org.il/single-post/Ganor-Terrorism-ENG>
9. KRATOCHVÍLOVÁ, Lucie. *Bezpečnost českých škol? Změnu vyvolal až tragický útok ve Žďáru*. *Globe24*, 2018 [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné z: <https://globe24.cz/domov/49915-bezpecnost-ceskych-skol-zmenu-vyvolal-az-tragicky-utok-ve-zdaru>
10. LOŠKOVÁ, Natálie. *Rok od střelby v ostravské nemocnici. Experti testují technologii na odhalení zbraní*. *Novinky*, 2020 [online]. [cit. 26.3.2021].

- Dostupné z: <https://novinky.cz/domaci/clanek/rok-od-strelby-v-ostavske-nemocnici-experti-testuji-technologie-na-odhaleni-zbrani-40344801>
11. MARCINKIEWICZOVÁ, Jana. *Terorismus v České republice a jeho psychologické následky* 2020 [online]. Diplomová práce. Vysoká škola finanční a správní. Vedoucí práce Veronika Anna POLIŠENSKÁ. [cit. 28.3.2021]. Dostupné z: <https://is.vsfs.cz/th/yzkwz/>.
 12. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Definice pojmu terorismus*. Odbor bezpečnostní politiky, 2009[online]. Copyright © 2021 [cit. 10.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>
 13. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Typologie terorismu*. Odbor bezpečnostní politiky, 2009[online]. Copyright © 2021 [cit. 8.4.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx>
 14. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Strategie České republiky pro boj proti terorismu*. Praha, 2013[online]. Copyright © 2021 [cit. 30.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>
 15. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Stupně ohrožení terorismu* Copyright © 2021[online]. [cit. 30.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/stupne-ohrozeni-terorismem.aspx>
 16. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Základy ochrany měkkých cílů – metodika*. Praha, 2016[online]. Copyright © 2021 [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ochrana-mekkych-cilu.aspx>
 17. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2019*. Praha, 2020 [online]. [cit. 3.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-extremismu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2019.aspx>
 18. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Typologie terorismu* Copyright © 2021 [cit. 30.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-a-mekke-cile-typologie-terorismu-typologie-terorismu.aspx>
 19. NEPLECH, Jiří. *Terorismus a občané ČR*. Olomouc, 2020. bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Fakulta tělesné kultury. [online]. [cit. 28.3.2021]. Dostupné z:

<https://theses.cz/id/1qj8bo/?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dterorismu%20ji%C5%99%C3%AD%20neplech%26start%3D1;isshret=terorismu%3B>

20. RADA EU. *Reakce EU na teroristickou hrozbu*. Copyright © 2021 [cit. 31.1.2021]. Dostupné z: [Reakce EU na teroristickou hrozbu - Consilium \(europa.eu\)](#)
21. Rámcové rozhodnutí Rady EU 2002/475/SVV [cit. 31.1.2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32002F0475>
22. ŠTOREK, Josef. Terorismus. *Urgentní medicína*, 2002, Roč. 5, č. 2, s. 6-9. ISSN: 1212-1924. [cit. 30.1.2021]. Dostupné z: <http://kramerus.medvik.cz/search/pdf/web/viewer.html?pid=uuid:bdc35f4d-69bd-11e3-93fe-d485646517a0>

Seznam zkratek

ALF – Fronta za osvobození zvířat

BIS – Bezpečnostní informační služba

ČR – Česká republika

EBOP – Evropská bezpečnostní a obranná politika

EU – Evropská unie

FARC – Fuerzas Armadas Revolucionarias de Columbia – Revoluční ozbrojené síly Kolumbie

FLN – Front de Libértion Nationale, Fronta národního osvobození

Kč – Korun českých

OORZ – Odstrašit-Odhalit-Reagovat-Zmírnit dopad

RAF – Frakce Rudé armády

USA – United States of America, Spojené státy americké

Seznam tabulek a grafů

Graf č. 1.....	35
Graf č. 2.....	35
Graf č. 3.....	36
Graf č. 4.....	37
Graf č. 5.....	37
Graf č. 6.....	38
Graf č. 7.....	39
Graf č. 8.....	40
Graf č. 9.....	41
Graf č. 10.....	41
Graf č. 11.....	42
Graf č. 12.....	44
Graf č. 13.....	45
Graf č. 14.....	46
Graf č. 15.....	46
Graf č. 16.....	47
Graf č. 17.....	48
Graf č. 18.....	48
Graf č. 19.....	49
Graf č. 20.....	50
Tabulka 1.....	52

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazníkové šetření

Vážení respondenti,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění anonymního dotazníku, který poslouží jako podklad pro mou bakalářskou práci na téma „Terorismus v České republice“.

Velmi Vám děkuji za spolupráci.

Nejdříve Vás prosím o uvedení základních osobních údajů.

Jakého jste pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena

Jaký je Váš věk?

- a) do 20 let
- b) 21-30 let
- c) 31-40 let
- d) 41-50 let
- e) 51 let a více

Jste občanem České republiky?

- a) Ano
- b) Ne

Kde žijete?

- a) Město
- b) Venkov

Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

- a) Základní, vyučen
- b) Střední s maturitou
- c) Vyšší odborné
- d) vysokoškolské

Máte děti?

- a) Ano
- b) Ne

Kde pracujete?

- a) OSVČ
- b) Zaměstnanec v soukromém sektoru
- c) Zaměstnanec ve veřejném sektoru
- d) Nezaměstnaný
- e) Mateřská či rodičovská dovolená
- f) Student
- g) Důchodce

Otázky k tématu(zakroužkujte).

1. Setkal/a jste se někdy v životě s pojmem terorismus?

- a) Ano
- b) Ne

2. Myslíte si, že je terorismus nejhorší hrozbou pro lidstvo?

- a) Ano
- b) Ne

3. Máte pocit, že se Vás problematika terorismu také týká?

- a) Ano
- b) Ne

4. S čím dle Vás terorismus úzce souvisí, co je jeho hlavní příčinou?

.....
.....

5. Dokážete si vzpomenout na nějaké teroristické útoky, které měly celosvětový ohlas?

.....
.....
.....

6. Myslíte si, že je v současné době Česká republika bezpečné místo?

a) Ano

b) Ne

7. Myslíte si, že občané České republiky jsou dostatečně seznámeni s problematikou ochrany obyvatelstva?

a) Ano

b) Ne

8. Zaznamenali jste v České republice teroristický útok?

a) Ano – uveďte jaký

.....

b) Ne

9. Máte obavy z teroristického útoku?

a) Ano

b) Ne

10. Snažíte se cíleně vyhýbat uzavřeným prostorům s větší kumulací lidí, z důvodu možného teroristického útoku? (obchodní centra, letiště, nádraží apod.)

a) Ano

b) Ne

11. Hraje pro Vás roli bezpečnost při výběru země, kde strávíte dovolenou?

a) Ano

b) Ne

12. Myslíte si, že se světové velmoci a státní uskupení dostatečně snaží bojovat s terorismem?

a) Ano

b) Ne

Velmi Vám děkuji za vyplnění dotazníku. Přeji hezký den